

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Markéta Veličková

Jiří Hronek:

**biografická studie osobnosti, která se podílela na organizaci
novinářských spolků**

Bakalářská práce

Praha 2009

Autor práce: **Markéta Veličková**

Vedoucí práce: **Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.**

Oponent práce:

Datum obhajoby: **2009**

Hodnocení:

Bibliografický záznam

VELIČKOVÁ, Markéta. *Jiří Hronek: biografická studie osobnosti, která se podílela na organizaci novinářských spolků*. Praha: Karlova universita, Fakulta sociálních věd, katedra mediálních studií, 2009. 38 s. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

Anotace

Bakalářská práce „Jiří Hronek: biografická studie osobnosti, která se podílela na organizaci novinářských spolků“, pojednává o životě a díle novináře Jiřího Hronka, jenž svou činností výrazně přispěl k rozvoji žurnalistiky během II. světové války v exilu ve Francii, kde vydával Československé zprávy, a ve Velké Británii, kde pracoval pro československé vysílání BBC. Jeho činnost se projevila i po válce, kdy se stal ředitelem zpravodajského odboru Československého rozhlasu, a potom také na Ministerstvu informací. Jeho hlavním zaměřením byly novinářské spolky. Již za války se ve Velké Británii podílel na založení mezinárodní organizace novinářů. Po válce stál opět při vzniku novinářské mezinárodní organizace s oficiálním názvem Mezinárodní organizace novinářů (MON) a dosáhl až na post nejvyšší. Tehdy se v roce 1946 stal generálním tajemníkem této organizace. Mimo tyto hlavní činnosti byl na začátku své kariéry vídeňským korespondentem zpravodajské agentury Radio Central Europe a později dopisovatelem pro deník České slovo. Za války psal do týdeníku Československý boj, Čechoslovák a Nové Československo. V 50. letech z politických důvodů skončil v deníku Práce a nakonec v závodním časopise Armabeton. Během svého života hodně cestoval a vydal řadu publikací a rozhlasových pásem.

Annotation

The thesis „Jiří Hronek: a biography of a person, who contributed to the journalists associations” deals with the life and journalistic work of Jiří Hronek, whose work was notable during the Second World War. He released his own newspaper, called Czechoslovakia news in exile in France and he worked for the BBC in the Czech broadcasting section in exile in Great Britain. His work was also notable after the war, when he became a director of Czechoslovak Radio’s news department and worked for the Ministry of Information. During the Second World War he was mainly involved with journalists’ associations and after the war he also contributed to the journalists’ associations’. In 1946, he was elected and became general secretary of the International Organization of Journalists. He started his career in news agency Central Radio Europe. He was a correspondent for Melantrich publisher. During the war he worked for newspapers Czechoslovakia fight, Czechoslovak, New Czechoslovakia. In 1950’ he worked in newspapers Práce and Armabeton. During his career he travelled significantly and wrote reports from his journeys. He also published several books and wrote programs for radio broadcasting.

Klíčová slova

Jiří Hronek, žurnalistika, historie, novinářské spolky, Mezinárodní organizace novinářů, II. světová válka, BBC rozhlas, Československý rozhlas

Keywords

Jiří Hronek, journalism, history, journalistic association, The Second World War, International Organisation of Journalism, BBC radio, Czechoslovak radio

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 20. května 2009

Markéta Veličková

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí bakalářské práce Doc. PhDr. Barbaře Köpplové, CSc. za trpělivost a přínosné připomínky v průběhu vypracování bakalářské práce. Dále děkuji pracovníkům uvedených archivů za jejich vstřícnost.

OBSAH:

Úvod	2
1. Počátky - informace do roku 1938	4
1.1. Rodina, dětství, studia	5
1.2. První zaměstnání v oboru – Central European Radio	6
1.3. České slovo	7
2. Exil Francie - život a dílo 1938 - 1940	10
2.1. Československé zprávy	10
2.2. Správa pro službu informační - Československý boj	13
3. Exil Anglie – život a dílo 1940 - 1945	15
3.1. Týdeník Čechoslovák	15
3.2. Nové Československo	17
3.3. Londýn volá Prahu –BBC rozhlas	17
3.4. Tiskové a politické přehledy	22
4. Novinářské organizace.....	23
4.1. Syndikát československých novinářů se sídlem v Londýně	23
4.2. Svaz českých novinářů	25
4.3. Mezinárodní federace novinářů spojeneckých nebo svobodných zemí.....	27
4.4. Mezinárodní organizace novinářů - MON	28
5. Období 1945 – 1987	30
5.1. Československý rozhlas	30
5.2. Ministerstvo informací	32
5.3. Období 1951 – 1987.....	33
Závěr	35
Seznam zkratk	Chyba! Záložka není definována.37
Bibliografie	36
Cizojazyčné resume – summary.....	39
Seznam příloh	39

Úvod

Ve 20. století žurnalistika prošla různým politickým prostředím, které vytvořilo rozličné podmínky pro její vývoj. Období druhé světové války způsobilo, že většina československých novinářů odcházela do „západního“ nebo „východního“ exilu, kde pracovala v nelehkých podmínkách. Další složité období pro žurnalistiku nastalo nástupem komunistů k moci v roce 1948, kdy se stala pouhým nástrojem propagandy vládnoucí garnitury.

Tato bakalářská práce si klade za cíl zmapovat práci novináře Jiřího Hronka, který svou novinářskou činností výrazně přispěl československé propagandě v době druhé světové války. V exilu v Anglii se významně podílel na zakládání novinářských spolků – Syndikátu československých novinářů a Mezinárodní novinářské organizaci. Jeho činnost se projevila i v Československém rozhlasu po roce 1945, kde vytvořil základní podobu zpravodajství díky svým zkušenostem z vysílání BBC za druhé světové války. O práci Jiřího Hronka nebylo dosud nic komplexně zdokumentováno a publikováno.

Původním záměrem bylo chronologické sestavení novinářské činnosti tohoto novináře, ale v průběhu shromažďování dat a informací jsem se zaměřila na nejdůležitější etapy činnosti Jiřího Hronka v novinářském oboru. Jiří Hronek, který během svého života zastával několik významných funkcí, působil během 2. světové války v exilu ve Francii a po kapitulaci Francie také v Anglii. Po druhé světové válce navštívil mnoho zemí, napsal řadu knih a rozhlasových pásem.

Základním východiskem práce je metoda biograficko historické studie. Poznatky o novinářské činnosti Jiřího Hronka byly získávány z Národního archivu, z Archivu bezpečnostních složek, Vojenského archivu, Archivu Ministerstva zahraničních věcí a z Archivních fondů Českého rozhlasu. Tyto materiály byly porovnávány s informacemi z odborných knih, např.: „Z historie naší novinářské organizace (1877-1987), Dějiny českého novinářství a českých novinářských spolků, Noviny a novináři, Dějiny československé žurnalistiky III. díl, Od mikrofonu k posluchačům“, s poznatky z dobových periodik, ve kterých Jiří Hronek působil, např.: „Československé zprávy, Čechoslovák, deník Práce, Nové Československo“ apod.; a také s poznatky, které vyplývají ze samotných prací Jiřího Hronka, popisujících významnou etapu jeho novinářské činnosti v emigraci. Dalším důležitým pramenem pro tuto práci bylo

periodikum Svazu československých novinářů, které informovalo o činnosti svazu, a do kterého Jiří Hronek přispíval. Původní struktura, vzhledem k nevyváženým informacím k jednotlivým úsekům činnosti Jiřího Hronka, byla těžce udržitelná. Torza informací, posbíraných z různých pramenů, byla k některým kapitolám výrazně nedostačující. Několik doplňujících informací se mi podařilo získat i od jeho syna, Jana Hronka. Mnohé informace dokládám doslovnými citacemi z tisku a užitých materiálů.

Je zde předpoklad, že určité dokumenty, vztahující se k jeho práci, by se mohly nacházet v londýnském archivu The National Archives. Tyto podklady, které se nejspíše týkají významné etapy Hronkovy organizační aktivity v době druhé světové války, bohužel již nemohly být pro tuto práci využity.

K osobě Jiřího Hronka byl v roce 1954 II. správou Ministerstva vnitra založen svazek kategorie EV (evidenční) pod registračním číslem 661. Tento svazek byl v roce 1958 převeden do kategorie PZ (pozorovací). V roce 1964 byl uložen do archivu pod číslem 575793 MV (Ministerstva vnitra) s krycím názvem OLIVER. Dne 30.8.1983 byl tento svazek zničen. Chybí tedy velmi důležitý zdroj poznání.

Jeho životní etapy jsou rozděleny do pěti kapitol.

V první kapitole jsou uvedeny základní informace o rodině Jiřího Hronka, jeho studiích a stručně popsány jeho publicistické začátky ve zpravodajské agentuře Central European Radio a práce na postu zahraničního dopisovatele nakladatelství Melantrich.

Druhá kapitola popisuje exil ve Francii, jeho činnost v Paříži, kde se odehrává první důležitá etapa jeho novinářského působení, kdy vydává Československé zprávy. Druhá část se věnuje jeho činnosti pro list Československý boj, řízený Správou pro službu informační.

Třetí kapitola osvětluje jeho práci v exilu v Anglii. Přináší poznatky z jeho působení v Londýně, kde se kromě činnosti v novinářských spolcích podílel hlavně na vysílání BBC, vydávání listů Čechoslovák a Nové Československo.

Čtvrtá kapitola je věnována novinářským spolkům, na jejichž založení se podílel již během svého působení v Londýně, a ve kterých novinář zastával po roce 1945 významné funkce a tím také značným způsobem ovlivňoval vývoj žurnalistiky.

Pátá kapitola mapuje dílo od roku 1945, kdy začíná jeho působení na československém území, počínaje novou funkcí v Československém rozhlasu, dále na

Bakalářská práce

Ministerstvu informací, v deníku Práce a v závodním časopise Armabeton. Výtisky z doby jeho působení v závodním časopise se nedochovaly ani v archivu Odborových svazů. Svoji bohatou profesionální dráhu žurnalisty skončil v pobočce ČTK, kde zastával funkci šéfredaktora v Pragopressu. Z tohoto postu Jiří Hronek odešel do důchodu. I v tomto období Jiří Hronek dosti cestoval, což lze vyčíst z jeho publikovaných knih.

1. Počátky - informace do roku 1938

1.1. Rodina, dětství, studia

Jiří Hronek, původním jménem Jiří Langstein, se narodil v Roudnici nad Labem 1. května 1905.¹ O pět let později se narodila jeho sestra Věra. Matka Jiřího Hronka, Růžena Langsteinová, rozená Picková, se narodila v roce 1880. Jeho otec Isidor Langstein², narozený v roce 1879, se pohyboval v novinářském oboru. „*Otec byl také novinář, jeden z těch anonymních novinářských pracovníků, kteří sháněli a připravovali do tisku denní zprávy a soudničky.*“ „*Byl redaktorem konzervativního deníku Hlas národa, který zanikl v roce 1918...*“³. Deník vycházel od března 1886 a zanikl v roce 1918.⁴ Na podnět Isidora Langsteina byl v roce 1911 založen Syndikát pražských deníkářů⁵ a Isidor Langstein se stal prvním jednatelem této organizace. V té době syndikát sdružoval 73 členů z jedenácti pražských deníků. Kromě poskytování výhod - volných jízdenek na vlak a pražskou dopravu - měl syndikát hlavně profesionálně ochraňovat a bránit pražské novináře. Isidor Langstein dále pracoval pro Pražský ilustrovaný kurýr a jeho jméno se později objevilo i v agentuře Centropress⁶.

Poznatky z dětství Jiřího Hronka lze vyčíst pouze v jeho samotném díle. Dětství strávil na pražských Vinohradech, kde Langsteinovi bydleli v dvoupokojovém bytě, kam se přestěhovali v roce 1907⁷. Chodil do obecné školy na Vinohradech a poté nastoupil na České reálné gymnázium v Hálkově ulici (dnešní Kodaňská ulice) v Praze na Vinohradech. Studium na gymnáziu nedokončil. Jeho druhým středoškolským pokusem bylo studium na Obchodní Maděrově škole. O svých studiích Jiří Hronek ve svém díle píše: „...*Chodil jsem do školy celkem deset let – a nerad. Opakoval jsem*

¹ Viz příloha č. 1.

² Isidor Langstein je uváděn také jako Josef Langstein, jak v archiváliích, tak i např. v knize Vojtěcha Dolejšího *Noviny a novináři*.

³ Hronek, Jiří. *Byl jsem při tom, když se hroutil svět*. Praha: Novinář, 1986. 13 s.

⁴ Deník *Hlas národa* byl politickým staročeským deníkem, který vedl Dr. Josef Hubáček. Později list vedl Dr. Albín Bráf, který list spojil s obrázkovým *Ilustrovaným kurýrem*.

⁵ Syndikát pražských deníkářů. *Výroční zpráva 1911*. Praha: Syndikát pražských deníkářů, 1912.

⁶ Archiv Ministerstva zahraničních věcí (dále jen MZV) - zpravodajství 1918 – 1939, inv.č. 38/1241-*Vídeňští dopisovatelé 1925 – Isidor Langstein, stálý vídeňský dopisovatel Prager Presse, Radio – Central – Centropress*.

Náš žalov. *Věstník svazu českých novinářů*. 1947. roč. 1. č. 1-2. 6 s. – seznam obětí nacistické persekuce.

⁷ *Konskripce (1850 – 1914) – pobytové přihlášky pražského policejního ředitelství*. Dostupný z: <http://www.nacr.cz/C-fondy/digi.aspx>.

sekundu klasického gymnázia v tehdejší Hálkově ulici s tak katastrofálním výsledkem, že mi poradili, abych odešel.“ „V obchodní škole mě chtěli připravit na dráhu úspěšného obchodníka svědomitého účetního, prostě nositele bílého límečku. Úspěšně jsem odolal.“⁸ Přes Hronkovy studijní nezdary se na obchodní škole naučil těsnopisu, se kterým začínal svou novinářskou kariéru.

Životy rodičů a jeho sestry skončily v koncentračních táborech⁹. Isidor Langstein byl deportován v roce 1942 z Terezína do Izbici, kde zahynul. Růžena Langsteinová byla v roce 1942 deportována z Terezína do Malého Trostince, kde zahynula. Sestra Věra, provdaná Pauknerová, byla v roce 1943 deportována do Osvětimi, kde rovněž zahynula.

1.2. První zaměstnání v oboru – Central European Radio

V roce 1924 nastoupil Jiří Hronek, v té době ještě jako Jiří Langstein, u zpravodajské služby Central European Radio (dále jen CER)¹⁰. „Cílem Radio Central od počátku bylo zorganizovati dokonalou středoevropskou a východoevropskou službu a získati pro ni publicitu na západě.“¹¹ „...Agentura Central European Radio obstarávala zpravodajství vysílané bezdrátovou telegrafii vysílačem v Poděbradech. Zprávy, rovněž vysílané v několika jazycích, mohl bez nároku na úplatu přejímat každý, kdo chtěl. Úkolem obou agentur pak bylo sloužit jako propagační prostředek Malé Dohodě. Pro osvětlení dodávám, že to bylo spojenectví československo-jugoslávsko-rumunské, které sloužilo zájmům francouzské politiky v této části světa.“¹² Technicky tato služba využívala hlavně telefon a radiotelegrafii. Jiří Hronek se dostal na post vídeňského korespondenta. V rámci této agentury, která byla částečně pod záštitou Ministerstva zahraničních věcí, získával Jiří Hronek první zkušenosti se zahraničním zpravodajstvím. Byl vyslán do balkánských států, kde překládal zprávy a zasílal je do Prahy. Osobně se

⁸ Hronek, Jiří. *Byl jsem při tom, když se hroutil svět*. Praha: Novinář, 1986. 22 s.

⁹ Databáze obětí holocaustu. Dostupný z: <http://www.holocaust.cz/cz2/victims/>.

¹⁰ *Duch novin*. 23. 6. 1928. č. 6-7. 162 s.: „kromě oficiální agentury ČTK vznikla v ČSR řada kanceláří soukromých a polooficiálních. Z nich telegrafní agentura Central European Radio (CER) a korespondenční kancelář Central European Press (CEPS). Mají vzájemné styky ve střední Evropě, na Balkáně i v západní Evropě.“

¹¹ Archiv MZV - sekce zpravodajství 1918 – 1939, inv.č. 38/1241.

¹² Hronek, Jiří. *Byl jsem při tom, když se hroutil svět*. Praha: Novinář, 1986. 29 s.

do Vídně dostal až v roce 1927 na pokyn ředitele Věnceslava Švihovského¹³. Teprve v roce 1928 byl do Vídně vyslán nastálo a zůstal zde dalších 10 let. V torzu archiválií se zachoval výkaz vídeňské služby CER, kde Jiří Hronek referoval o abonentech služeb CER. V roce 1935 se stal také zahraničním dopisovatelem deníku *České slova*, který byl hlavním deníkem vydavatelství Melantrich.

Zprávy podávané zahraničním korespondentem prostřednictvím agentury CER byly krátké, bez jakéhokoliv komentáře, s označením „Vídeň - (CER)“. Zprávy se týkaly hlavně politických záležitostí Rakouska, např.: *„Místokancléř Fey promluvil dnes v rozhlase o situaci Rakouska. Jeho projev byl výzvou k dělnictvu, aby se definitivně odvrátilo od marxismu a nevydalo se na pospas hakenkreuzlerství. V dalším průběhu své řeči Fey polemizoval s vývody hakenkreuzlerského inspektora pro Rakousko Habichtem v mnichovském rozhlase. Fey popřel, že by on nebo Dollfuss byl jednal s Habichtem o separátní úmluvě. Až do poslední chvíle přijížděli z říše emisáři a on jim prohlásil, že obnovení přátelského poměru mezi Rakouskem a Německem jest jistě vítané, že však předpokladem k němu jest zastavení nepřátelství za hranicemi a nevměšování do vnitropolitických záležitostí“*¹⁴ Kromě vlastních příspěvků, informovala agentura o zprávách, které přinášely rakouské deníky, např.: *„Podle zpráv vídeňských listů ze Ženevy vypověděla švýcarská vláda rumunského státního příslušníka vydavatele levicového ženevského listu *Le moment*, Alfreda Heftera, ze spolkového území pro urážku spolkového kancléře Dollfusse.“*¹⁵ Vedle politických zpráv se v listu objevovaly i různé kriminální případy apod.

V té době stačil ještě Jiří Hronek pod pseudonymem Georges de Villa vydat šestnáctisetstránkový román „Osud trůnu habsburského“, který vycházel na pokračování v sešitech.

1.3. České slovo

¹³ Věnceslav Švihovský, (1875) – novinář, právník – podílel se na zakládání českých krajanských organizací v Paříži. Od roku 1911 vydavatelem listu Čechoslovan na Ukrajině. V roce 1923 založil v Praze novinářskou agenturu Centropress. 1928 spoluzakladatel Československého ústavu zahraničního, předsedou ústavu v roce 1945 – 1949.

¹⁴ Fey proti Habichtovi. *České slovo*. 1934. roč. 26, č. 54. 3 s.

¹⁵ Vypovězen ze Švýcarska pro urážku Dollfusse. *České slovo*. 1934. roč. 26. č. 61. 3 s.

Již od roku 1924 nakladatelství Melantrich¹⁶ platilo zpravodajské služby CER. V roce 1935 zaslalo nakladatelství Melantrich požadavek na snížení předplatného na službu CER ze 7 000,- Kč na 3 000,- Kč za měsíc. „*Za důvod této restrikce je označována hospodářská situace, která nutí „Melantrich“ omezovati vydání a také okolnost, že „Melantrich“ si zařídil a „bude dále zařizovati z některých zahraničních míst přímé zpravodajství“*¹⁷. Tímto krokem se rozběhla reorganizace CER a Jiří Hronek nastoupil jako stálý dopisovatel pro České slovo. List byl ústředním orgánem Československé strany národně socialistické a šéfredaktorem byl Karel Zdeněk Klíma. Sám Jiří Hronek výstižně popsal změnu svého postavení: „*Rozdíl mezi agenturním zpravodajem a dopisovatelem deníku znamená asi tolik, jako na vojně povýšení nadporučíka na podplukovníka – kvalitativní skok. Pány a veliteli agenturního zpravodaje jsou totiž telefon, dálnopis a čas. Musí být neustále ve střehu, aby mu nic neuniklo, a když ho jiná agentura předstihne, dostane od své agentury okamžitě důtku. Je to prostě stálé napětí, dřina, často i frustrace a každý, kdo se domnívá, že si takový agenturní zpravodaj v zahraničí krásně žije, je na omylu. Zahraniční dopisovatel deníku naproti tomu je svým vlastním pánem. Nemusí například hlásit, že padla vláda, podle svých schopností, znalostí a informací napíše o tom komentář a má čas až do uzávěrky. Může rozehrát své schopnosti, svou nápaditost, své literární nadání, ano i svou fantazii v reportážích a fejetonech – je to opravdu jeden z vrcholů novinářského povolání.*“¹⁸ Místo mu nabídl sám ředitel největšího novinářského koncernu v Československu Jaroslav Šalda, který byl známý tím, že sám nabíral novináře, ale i také propouštěl a v nakladatelství měl poslední slovo i ve mzdových záležitostech.¹⁹

Příspěvky Jiřího Hronka měly označení, oproti příspěvkům pod agenturou CER Vídeň... (La) – jako Langstein. Kromě aktuálních, většinou politických zpráv, se v listu objevily samostatné články Jiřího Hronka. Například v roce 1937 se pustil do kritiky připravovaného zákona o státním občanství Československa. „*...Skutečně macešsky zachovala by se však republika k svým občanům v zahraničí, kdyby parlament uzákonil ustanovení, v němž se praví, že každý Čechoslovák, který déle než deset let dlí*

¹⁶ Beránková, Milena a kol. *Dějiny československé žurnalistiky: Díl 3, Český a Slovenský tisk v letech 1918 – 1944*. Praha: Novinář, 1988. díl 3. 55 s. „*Při vzniku samostatného státu největším novinářským koncernem byla a.s. Melantrich. Melantrich vydával listy Národně sociální strany v působnosti Průmyslové obchodní banky – odnož Živnobanky. Vydával 4 deníky: České slovo, Večerní české slovo, A-zet a Telegraf.*“

¹⁷ Archiv MZV – inv. č. 38/1241 – RadioCentral - spolupráce s Melantrichem.

¹⁸ Hronek, Jiří. *Byl jsem při tom, když se hroutil svět*. Praha: Novinář, 1986. 67 s.

¹⁹ Dolejší, Vojtěch. *Noviny a novináři*. Praha: NPL, 1963. 73 s. „*Redaktory všech listů přijímal sám Šalda... Kdo se mu zalíbil, tomu mohl přidat na platu, ale mohl také propustit, koho sám chtěl.*“

nepřetržitě za hranicemi, automaticky ztrácí své státní občanství, nepožádá-li před uplynutím této lhůty o jeho prodloužení na dalších deset let. Toto ustanovení dotkne se většiny zahraničních Čechoslováků jistě velmi nepříznivě.“ „Už pouhé pomyšlení na to musí u každého zahraničního Čechoslováka způsobiti dojem, že o něj jeho vlast celkem nestojí, když mu zásadní právo kulturního člověka – právo na vlast – povoluje pouze podmíněně...“²⁰ Tento příspěvek se dostal na titulní stranu Českého slova. Některé jeho články se věnovaly odlišným tématům. Například popisoval podvodné hráče hazardních her. Jiné jeho články se věnovaly spíše úsměvným událostem. Napsal článek o defraudantovi, který si nepamatoval čísla, nebo článek zvaný Protéza, který popisoval postup rakouských úřadů, kdy namísto žádané lávky přes potok úřad zaslal dřevěnou protézu.

Dále v roce 1937 podnikl Jiří Hronek pro České slovo studijní cestu do Rumunska a Turecka za podpory Ministerstva zahraničních věcí.

²⁰ Langstein, Jiří. Občané druhé třídy? *České slovo*. 31.3. 1937. roč. 29. č. 76. 1 s.

2. Exil Francie - život a dílo 1938 - 1940

Po připojení Rakouska k Německu se Jiří Hronek, v té době ještě jako Jiří Langstein,²¹ vrátil zpět do Prahy. Zde ale pro něj ředitel Melantrichu Jaroslav Šalda²² neměl uplatnění. Nabídl mu místo zahraničního dopisovatele v Paříži. Jiří Hronek nabídku přijal a vzápětí vycestoval do Paříže. Pod záštitou Melantrichu se zabydlel roku 1938 v Rue de la Victoire v Paříži a zapojil se do aktivit Československé kolonie, která sdružovala slovenské a české spolky a skupiny v Paříži a okolí, a dále se stal členem výboru Sdružení československých novinářů v Paříži (Association des journalistes tchécoslovaques)²³. Na sjezdu Čechoslováků ve Francii, který se konal dne 29. a 30. IV. 1939, byl ustanoven Ústřední tiskový a propagační odbor se sídlem 10, rue des Beaux Arts, Paris 6e, kterého se Jiří Hronek stal také součástí a který „...*má za účel soustředovati informace, které docházejí z vlasti do Francie, rozšiřovati je v zahraničním tisku, informovati o naší činnosti naše úřední činitele i krajanské instituce, sledovati tisk domácí i zahraniční, zpracovávati informační bulletiny a prováděti propagandu naší věci všemi způsoby, které mu budou dostupné.*“²⁴ V době, kdy se vedl ve Francii boj o jednotné vedení zahraničního odboje, Jiří Hronek svépomocí zakládal první odbojový exilový list.

2.1. Československé zprávy

Na podnět tajemníka Mezinárodního odborového sdružení Jiřího Stolze²⁵ vznikly Československé zprávy rukou Jiřího Hronka a Waltera Kollarze²⁶. První číslo listu vyšlo 26. března 1939, několik dní po okupaci Československa 15. března 1939.

²¹ Během exilu ve Francii se již v některých dobových archiváliích a také v Československých zprávách vyskytuje jméno Jiří Langstein Hronek. Stejně tak v exilu v Anglii. Podruhé v roce 1945 se do Prahy vrací už jen jako Jiří Hronek.

²² Hronek, Jiří. *Byl jsem při tom, když se hroutil svět*. Praha: Novinář, 1986. 83 s. „*Jednoho dne si mne zavola ředitel Šalda... “Tady Vám žádných pět tisíc platit nemohu...No tak spakujte kufry, pošleme vás do Paříže. Londýn máme obsazený, ale v Paříži nikoho. A Paříž, chápete, je teď pro nás důležitá. Do týdne ať jste tam.*“

Dolejší, Vojtěch. *Noviny a novináři*. Praha: NPL, 1963. 73 s. „*Redaktory všech listů přijímal sám Šalda.... Mohl redaktora přeložit do kterékoli filiálky nebo jej poslat na cestu do zahraničí...*“

²³ Národní archiv – fond Archiv Huberta Ripky (dále jen AHR), kart. 140, inv. č. 1-12-14-1 – 1 list.

²⁴ Národní archiv – fond AHR, kart. 140, inv. č. 1-12-14-1 – 3 list.

²⁵ Jiří Stolz (1898) – teoretik, publicista – od roku 1930 byl zástupcem generálního sekretáře odborové internacionály amstrdamské. Publikoval marxistickou literaturu. Působil v sociálně demokratické straně. Od roku 1933 byl v Paříži. Od roku 1939 Spoluvydavatel Československých zpráv.

²⁶ Walter Kollarz – novinář - sudetský němec, antifašista a sociální demokrat. Před II. světovou válkou pracoval pro zpravodajskou agenturu CER v Paříži. V době II. světové války vydával list Nouvelles Tchecoslovaque. Po pádu Francie odešel do Anglie. Zde se podílel na ruském vysílání BBC. Stal se odborníkem na ruskou problematiku.

Zprávy obsahovaly čtyři až šest cyklostilovaných listů a vycházely dvakrát týdně v české podobě. V dubnu 1939 je doplnila francouzská verze Nouvelles Tchecoslovaque, která vycházela jedenkrát týdně. Tuto francouzskou verzi měl na starosti Walter Kollarz. Od listopadu 1939 francouzská verze vycházela také dvakrát týdně. Tato verze listu vycházela dále i po ukončení Československých zpráv.

Úvodní sloupek většinou zajišťoval Jiří Hronek.²⁷ Tento list podával zprávy Dr. Edvarda Beneše, propagoval odbojovou literaturu, která vycházela v Americe, přinášel zprávy z domova i ze světa, pravidelné zprávy z československé kolonie a také informace o prvním odboji. Zprostředkoval instrukce v případě leteckého útoku či uváděl sérii článků, jak organizovat odboj. Stal se také oznamovatelem pro odvody. Pro své krajany zajišťovaly listy inzerci s názvem „Malý oznamovatel“. Později se přidala pravidelná rubrika, která informovala o vojácích v koloniích, s názvem „Jak žijí naši vojáci“.

V polovině června 1939 se redakce Československých zpráv přestěhovala z 60. rue des Marai, Paris – 10e do 1. rue Bourdaloue, Paris 9a. Po vypuknutí války redakční kruh 9. září 1939 vyšel z anonymity a uveřejnil svá jména – František Klátíl²⁸, V. Kolář, Jiří Langstein – Hronek, Jiří Stolz.

Náklady se rychle zvyšovaly a počet odběratelů stoupal. Jiří Hronek se snažil, aby list vycházel tiskem a stal se ústředním orgánem československého zahraničního odboje: *„Československé zprávy mají koncem července 1939 přibližně 1.600 výtisků prodaného nákladu za číslo, tedy 3.200 výtisků týdně. Nouvelles Tchecoslovaques mají přibližně asi 400 výtisků prodaného nákladu na číslo. Skutečný náklad je však přes 600, neboť zasíláme pravidelně 100 – 150 výtisků jako propagandu zdarma. Počet abonentů pravidelně stoupá a počítáme s tím, že do pozdního podzimu budeme mít 2.000 výtisků prodaného nákladu. Pokládáme za možné, že by list mohl mít větší náklad, kdyby vycházel tiskem a kdyby měl nějaký podtitul, např. orgán československé národní rady... List Česko-slovenský boj měl k svému rozšíření veškeren oficiální aparát, čehož u nás vůbec nebylo. Museli jsme se probíjeti - a stále ještě se probíjíme – za poměrů*

²⁷ Viz příloha č. 2.

²⁸ František Klátíl (1905) – novinář – od roku 1926 byl úředním tajemníkem národní mládeže socialistické a redaktorem časopisu Mladé Proudy. Dále Pracoval v redakci Českého slova a A-Zetu. V roce 1934 se stal pařížským korespondentem nakladatelství Melantrich. V době II. světové války psal do Československých zpráv. Po pádu Francie utekl do Anglie, kde založil časopis Most a také přispíval do listu Čechoslovák. Po válce se vrátil zpět do Prahy, kde kandidoval do parlamentu za stranu národně socialistickou. V roce 1948 odešel do Anglie, kde vydával časopis Čas a byl londýnským dopisovatelem Svobodné Evropy v Mnichově. V roce 1954 odešel do USA.

mnohem nepříznivějších. Snad by bylo možno, aby z odpovědných míst byly naše krajské spolky v Evropě a v Americe upozorněny na to, aby ve větší míře, nežli dosud, odbíraly náš list. Krajany mate hlavně to, že si zmíněný list přisvojil název Ústřední list Čechů a Slováků.²⁹

I přes finanční komplikace se Československé zprávy v různém množství distribuovaly do Československa, Rumunska, Švédska, Ruska, Švýcarska a také Ameriky. V polovině roku 1939 měl Jiří Hronek také záměry rozšířit Československé zprávy o londýnskou stránku, která by byla zpracována zpravodajem přímo v Londýně. V rámci reorganizace tisku však záměr nebyl realizován.

List se stal silným konkurentem Česko-slovenského boje, orgánu velvyslance Štefana Osuského a měl podporu Dr. Huberta Ripka³⁰, který byl exponentem Dr. Edvarda Beneše v Paříži: *„Československé zprávy byly prvním naším listem, který po okupaci vyšel na Západě, a velmi se zasloužily o to, aby naše veřejnost byla správně orientována o celém hnutí v duchu sociálně pokrokovém a demokratickém; tehdy také československé zprávy hájily otevřeně potřebu, aby se celá osvobozovací akce sjednotila a soustředila za Benešova vedení. Je jistě spravedlivo, aby se připomenula tato záslužná činnost těch, kteří vydávali „Československé zprávy“. Až do podzimu r. 1939 naše bureau v Rue des Beaux Arts pracovalo s nimi v těsné přátelské a účinné součinnosti.“³¹*

V rámci sjednocení vedení československého odboje, bylo provedeno sloučení listů. Redakce Československých zpráv v čísle 79. z 2. 1. 1940 oznámila svoje sloučení s ústředním politickým listem Československý boj, který byl pod přímou kontrolou informační správy Národního výboru. Splynutí vzniklo na základě Usnesení o sloučení československých tiskovin a tisků pod vedením a řízením Správy pro službu informační Národního výboru ze dne 19. prosince 1939. Jiří Hronek jako hlavní redaktor Československých zpráv dostal místo v redakční radě „nově“ vzniklého listu.

²⁹ Národní archiv – fond AHR, kart. 4. inv. č. 1-1/32/1 – Dopis Jiřího Langsteina Dr. Hubertu Ripkovi ze dne 1. srpna 1939.

³⁰ Dr. Hubert Ripka (1985) - historik a publicista, dříve redaktor Lidových novin, člen Slovanského Ústavu v Praze, předseda Československé ligy Společnosti národů. V Londýně se stal státním tajemníkem Ministerstva zahraničních věcí.

³¹ Národní archiv – fond AHR, kart. 115. inv. č. 1-6-24 – Výpis ze zprávy Dr. Huberta Ripky, kterou přednesl ve Státní radě v Londýně, dne 19.II.1941.

2.2. Správa pro službu informační - Československý boj

Tento list začal vycházet v květnu 1939 jako Česko-slovenský boj. Byl většinou přezdívaný jako „Osuského boj“, protože se v něm projevovaly osobní zájmy velvyslance Štefana Osuského. I spojovací čárka ve slově „československý“ nemohla nikoho nechat na pochybách o tom, že Osuský se hlásil k ideji druhé republiky.³² Proto také tištěný týdeník velkého formátu pro svůj obsah sklízel kritiku: „*Krajané jsou dále velmi znepokojeni – a to se projevilo na všech veřejných schůzích krajaných i schůzích čs. Kolonie – s Československým bojem. Jeho tendence neodpovídá smýšlení a zájmů většiny. Jeho zpravodajství jest, jak už jsme řekli, nedokonalé. Bylo by proto třeba, aby se list stal skutečným ústředním orgánem zahraničních Čechoslováků a aby přestal být pouhým orgánem našeho místního úřadu zastupitelského.*“³³ V červnu 1939 ve své zprávě Dr. Edvard Beneš poukázal na to, že Československý boj není oficiálním a centrálním orgánem a pokud by nedošlo k dohodě s Československým bojem o sjednocení listu, stane se pravděpodobně centrálním orgánem připravovaný list, který se v nejbližší době měl vydávat v Londýně.³⁴

Po vytvoření a uznání Národního výboru československého Dr. Hubert Ripka jako člen výboru byl odpovědný za činnost informační. Dnem 1. ledna 1940 přebral Dr. Hubert Ripka list do své Správy pro službu informační s novou redakcí, která byla složena z Dr. Jána Čaploviče³⁵, který měl v péči věci vnitřní politiky, Milady Sísové, která měla ve správě věci zahraniční, a Langsteina-Hronka, který měl na starosti ostatní části listu a také věci technické. Byl zodpovědný za lámání listu a kontakty s tiskárnou. Politickým vedením za Dr. Huberta Ripky byl nejdříve dočasně pověřen Dr. Ivo Ducháček potom Dr. Vladimír Klecanda. „*Takto byl list veden až do naší evakuace z Paříže. Zároveň byla provedena spolupráce mezi „Československým bojem“ a londýnským „Čechoslovákem“.* Za nového vedení Československý boj stal se listem opravdu novým, který se nejen svou formou, ale zejména obsahem a politickým

³² Čejka, Eduard. *Československý odboj na západě*. Praha: Mladá fronta, 1997. 112 s.

³³ Národní archiv – fond AHR, kart. 140. inv. č. 1-12-14-1 - *Usnesení ze schůze dne 12. září 1939 Akčního odboru* (Československé kolonie).

³⁴ Národní archiv – fond AHR, kart. 115. inv. č. 1-6-2/1 – Zpráva Dr. Beneše z 22. června 1939 poslaná jako vzkaz domů.

³⁵ Ján Čaplovič (1904) – evangelický kněz, novinář, historik a politik. Politicky činný od roku 1933 ve slovenské sociální demokracii. Před válkou psal pro Robotnické noviny a časopis jednota. V době 2. světové války působil v exilu v Jugoslávii, Francii a Velké Británii. V Paříži byl redaktorem listu Československý boj, v Londýně slovenským hlasatelem BBC a redaktorem týdeníku Čechoslovák. Dále byl místopředsedou Státní rady v Londýně. Po válce byl přednostou slovenského odboru Úřadu předsednictva vlády v Praze, šéfredaktorem deníku Hlas práce. Dále po roce 1948 by ředitelem Univerzitní knihovny v Bratislavě. Potom působil v Ústřední knihovně Slovenské akademie věd.

zaměřením úplně odlišoval od „Česko-slovenského boje“ vycházejícího v Paříži do konce r. 1939. List spolu s londýnským „Čechoslovákem“ stal se opravdu ústředním listem naší akce, sjednocené Národním výborem v čele s prezidentem Benešem.“³⁶

K datu 13. ledna 1940 byl navržen Jiřímu Hronkovi plat člena redakční rady 2 500,- Frs. (franků). S podporou Správy pro službu informační Jiří Hronek vydal tištěnou brožuru Rok československé zahraniční činnosti. Správa také zajistila odklad jeho nástupu vojenské služby do 31. dubna 1939, kterou žádala Vojenská správa Národního výboru československého v Paříži. Když vypukla válka ve Francii, Jiří Hronek se evakuoval s ostatními kolegy do Anglie.

³⁶ Národní archiv – fond AHR, kart. 97. inv. č. 1-5-3-1 – *Informační služba v Paříži Ze zprávy státního ministra Dr. Ripky o Informační službě, podané Státní radě v Londýně, dne 19.II.1941.*

3. Exil Anglie – život a dílo 1940 – 1945

Svoji aktivitu uplatňoval Jiří Hronek i při útěku do Anglie. Cesta lodí Forbin z Francie přes Gibraltar do Anglie trvala přes tři týdny. Na lodi Jiří Hronek společně s Dr. Ivo Ducháčkem vydával lodní časopis – Československý boj³⁷, „... *který nemálo přispíval k udržování morální pevnosti Čechoslováků na lodi.*“³⁸ V červenci roku 1940 Jiří Hronek přijíždí do Anglie a adresou jeho pobytu se stala 9, St. Simons Ave, Putney, S.W.15., London.

V Anglii v červenci 1941 znovu obnovila svoji činnost Československá kolonie v Paříži. Jiří Hronek byl členem výboru této pařížské organizace na půdě Anglie. Účelem obnovení organizace byla podpora krajanů na půdě Francie, organizace činnosti a hájení zájmů československých krajanů.

Jiří Hronek byl zapojen nejen oblasti než žurnalistické. Tato aktivita společně s doporučením státního tajemníka Huberta Ripky jej zprostila nástupu vojenské služby: „*Langstein-Hronek Jiří pracuje žurnalisticky a ministerstvo zahraničních věcí nemá zaň rovnocennou náhradu. Jmenovaný byl při odvodním řízení odveden k pomocným službám vojenským a ponecháním jeho na svém místě je jeho schopnosti po názoru ministerstva zahraničních věcí více využito.*“³⁹

V rozhlasu BBC se Jiří Hronek seznámil se svou družkou a později manželkou Norou Robinsonovou⁴⁰, která pracovala v BBC pro anglickou sekci.

3.1. Týdeník Čechoslovák

Tento týdeník vycházel v Londýně již před Hronkovým příjezdem, od 16. 10. 1939 do 12. 7. 1940 pod názvem Čechoslovák v Anglii, za vedení Bohuše Beneše. Týdeník obsahoval 8 – 12 listů. „*Při reorganizaci tisku na konci roku 1939 byl „Čechoslovák v Anglii“ spojen s novým „Československým bojem“ spoluprací redakční i administrativní, a byl podřízen politické kontrole informační správy Národního*

³⁷ Č.B. na palubě. Čechoslovák v Anglii. 12.7.1940. roč. 2. č. 28. 4 s. Viz příloha č. 3.

³⁸ Národní archiv – fond AHR, kart. 81. inv. č. 1-1-256-113 – osobní korespondence Huberta Ripky.

³⁹ Vojenský archiv – fond 24, inv. č. 20-3/29 – dopis Huberta Ripky Ministerstvu národní obrany.

⁴⁰ Norah Courtenay Robinson-Hronková (1917) – novinářka – V době II. světové války pracovala v anglické sekci BBC. Po válce odešla s Jiřím Hronkem do Prahy, kde pracovala pro Československý rozhlas v zahraničním vysílání. Byla členkou British Councilu.

Výboru, prováděné její londýnskou kanceláří...“⁴¹ Od 19. 7. 1940 vychází nezávislý týdeník s názvem Čechoslovák pod vedením B. Beneše s průměrně dvanácti listy. Už v prvním čísle Jiří Hronek přispěl komentáři, který porovnává města Paříž a Londýn a jejich přístup k válečné situaci. Dále vyzdvihuje morálku českých vojáků. Zde se prezentuje jako Jiří L. Hronek nebo zkratkou „jlh“. Kromě příspěvků k různým tématům - o zásobování potravinami, o situaci v Rumunsku, o čs. letcích nebo o noci strávené v podzemní dráze před nálety a zpráv z domova, měl Jiří Hronek svůj pravidelný sloupek nazvaný British Made. Tento sloupek byl poprvé vytištěn 7.9.1940 a obsahoval několik krátkých, většinou humorných komentářů k nejrůznějším aktuálním událostem, např.: *„Nedaleko jedné londýnské baterie padla časovaná puma. Velitelství nařídilo, aby baterie zastavila oheň, protože byla obava, že jinak puma předčasně vybuchne. Asi za hodinu telefonuje velitelství baterii, zda-li rozkaz byl proveden. A mužstvo bylo evakuováno? Evakuováno? Zněla udivená odpověď. Kdežpak. Zůstalo na místě a klidně spí.*“⁴²

Zmiňovaný sloupek vycházel do dubna 1941. Čechoslovák jako nezávislý týdeník vycházel do června 1942. Od července 1942 vychází týdeník péčí Ministerstva zahraničních věcí ČSR až do dubna roku 1945, ale Hronek v jeho redakci už moc spokojen nebyl. *„Práce v oficiálním týdeníku Čechoslovák mne příliš neuspokojovala už i proto, že docházelo mezi mnou a šéfredaktorem, jímž byl prezidentův synovec Bohuš Beneš, k různým rozmlškám a neshodám. Začal jsem uvažovat o změně pracoviště.*“⁴³ V té době již Jiří Hronek rozvíjel další aktivity v Londýně, a to v BBC rozhlasu, v Syndikátu československých novinářů a také se podílel společně s Bohušem Benešem, Rostislavem Kocourkem a anglickým zástupcem britského svazu novinářů p. Berrym na přípravě Mezinárodní organizace novinářů. V nakladatelství Čechoslováka vydal v roce 1942 knihu Churchill život bojovníka, která vykresluje rychlé změny v životě tohoto politika, s předmluvou Jana Masaryka. Ve stejném roce také vydal brožuru nazvanou It happened in Czechoslovakia, která v anglickém jazyce krátce a důrazně podával výklad situace v českých zemích za protektorátu.

⁴¹ Národní archiv – fond AHR, kart. 97. inv. č. 1-5-3-1 – *Informační služba v Paříži. Ze zprávy státního ministra Dr. Ripky o Informační službě, podané Státní radě v Londýně, dne 19.II.1941.*

⁴² Hronek, Jiří. *British Made. Čechoslovák.* 11.10. 1940. roč. 3. č. 41. 7 s.

⁴³ Hronek, Jiří. *Byl jsem při tom, když se hroutil svět.* Praha: Novinář, 1986. 203 s.

3.2. Nové Československo

Další nezávislý týdeník Nové Československo, do kterého Jiří Hronek pravidelně přispíval, vznikl v roce 1943 z týdeníku Mladé Československo. Nový název měl lépe vystihovat cíl, k němuž směřoval československý boj. Jiří Hronek se stal členem v nové vydavatelské radě společně s předsedou Václavem Noskem, Otou Fantem, Bohuslavem Laštovičkou, Vilémem Novým, Ivanem Petruščákem a Josefem Valem. Šéfredaktorem listu byl Vilém Nový. Články Jiřího Hronka se převážně věnovaly informacím z domova a také propagandě a většinou se otiskovaly na třetí straně listu. Poslední příspěvek od Jiřího Hronka byl uveden ve 20. čísle na titulní straně 26. května 1945. Komentoval návrat prezidenta Edvarda Beneše do Prahy. Poslední výtisk tohoto týdeníku vyšel 4. srpna 1945.

3.3. Londýn volá Prahu –BBC rozhlas

Ministerstvo zahraničních věcí pod vedením státního tajemníka Dr. Huberta Ripky zajišťovalo československé vysílání z Londýna. Britská rozhlasová společnost - British broadcasting corporation (BBC) začala vysílat česky od začátku II. světové války. V té době již vysílala také francouzsky, německy, španělsky, portugalsky, italsky, maďarsky a arabsky. Zprávy v českém jazyce byly vysílány ráno v 6.00 hodin na vlnách 261, 285, 373 a 49 metrů, odpoledne v 16.30 hodin na vlnách 25 a 49 metrů a večer ve 21.30 hodin na vlnách 261, 285, 31 a 49 metrů. Od srpna 1940 bylo československé vysílání rozšířeno o dalších 15 minut v 16.45 hodin. Obsah této čtvrt hodiny zajišťovalo samo Ministerstvo zahraničních věcí. Vysílání bylo rozděleno na zprávy a program, který doplňoval zpravodajství.

Vysílání zpráv bylo v plné dikci britských činitelů. *„Při posuzování všech zpráv – pokud se netýkají věcí československých a nejsou dodány ministerstvem zahraničních věcí – je nutné si uvědomit, že československé zprávy připravuje BBC a že ministerstvo zahraničních věcí nemá ani na výběr ani na formulaci zpráv vlivu. Tak je tomu ve všech cizojazyčných vysíláních, jichž je celkem denně 32, a jež BBC zpracovává především z hlediska potřeb britské propagandy. Jestliže tudíž posluchač československého rozhlasu v Anglii slyší někdy zprávu, kterou nepokládá za užitečnou nebo důležitou pro československé posluchače doma, musí při jejím posuzování vycházet především ze skutečnosti, že Čechoslováci – ať již zaměstnaní v BBC nebo úředníci ministerstva*

*zahraničních věcí – nemají na toto zpravodajství vlivu.*⁴⁴ Ministerstvo zahraničních věcí dodávalo pro vysílání zprávy o situaci v Československu, o činnosti vlády, armády, amerických Čechoslováků, jak se píše v britském tisku o Československu apod. Ve vysílání měl pravidelný vstup ve středu večer ministr Jan Masaryk a součástí vysílání byly i projevy prezidenta republiky a členů vlády. Zprávy také pravidelně v neděli informovaly o sociálních otázkách v Československu nebo v Anglii a dále jednou za 14 dní v pondělí o vojenských akcích, situacích na frontě, v armádě nebo přinášely jiné vojenské projevy.

Přesto, že pravidelný program v 16.45 hod. zajišťovalo ministerstvo zahraničních věcí, návrhy na tento patnáctiminutový program zvaný „Hovory s domovem“ předkládala rozhlasová redakční rada opět představitelům BBC. Při sestavování programu se řídili následujícími základními zásadami, aby si posluchači vytvořili obraz, který se očekával od samostatného Československého rozhlasu: 1. Program měl doplňovat zpravodajství, tedy přesněji osvětlovat strohé zprávy. 2. Hlavním podnětem pro program měly být výklady o situaci v Československu. 3. Dále měl doplňovat výklady o mezinárodní situaci, poměrech v Anglii, vedení války a o otázkách poválečného uspořádání Evropy. Část pořadu tvořily již zmiňované vstupy vládních činitelů, odborníků a jiných hostů. Ministerstvo informací dostávalo zprávy z domova a záznamy odposlouchávací služby⁴⁵ pražského, mělnického a bratislavského rozhlasu. To byly hlavní prameny, ze kterých se čerpalo pro program. Zprávy byly také ovlivněny pokyny Ministerstva národní obrany, které ministerstvo zasílalo do redakce rozhlasového vysílání. Při nedodržení těchto tajných pokynů hrozilo redaktorům zatčení bez vyšetřování. Většinou zakazovaly vysílat některé získané informace, nebo udávaly jakým způsobem se zprávy mají vysílat.⁴⁶

Vedením 2. oddělení rozhlasového vysílání Ministerstva zahraničních věcí byl pověřen Dr. Josef Körbel⁴⁷ a Jiří Hronek se stal jeho zástupcem. „*Spolupráce s BBC,*

⁴⁴ Národní archiv – fond AHR, kart. 115. inv. č. 1-6-2, Schůze státní rady 1941 - *Zpráva o činnosti rozhlasového oddělení MZV* podaná Dr. Josefem Korbelem.

⁴⁵ Hronek, Jiří. *Byl jsem při tom, když se hroutil svět*. Praha: Novinář, 1986. 207 s. „*Dobrym pramenem informací byla dokonalá odposlechová služba zřízená ve městě Eavesham nedaleko Londýna. Mezi zaměstnanci byli také dva čeští monitoři.*“

⁴⁶ Národní archiv – fond AHR, kart. 188. inv. č. 1- 50-33 – Zprávy z domova - Tiskové pokyny.

⁴⁷ JUDr. Josef Körbel – učitel, politik, diplomat a otec bývalé americké ministryně zahraničních věcí Madeleine Albrightové. Před válkou působil v Bělehradě pod tiskovým odborem MZV. Po dobu druhé světové války řídil československé vysílání BBC. Po roce 1945 nastoupil na post velvyslance v Bělehradě. Po roce 1948 zažádal o azyl v USA, kde přednášel politickou vědu na univerzitě v Denveru.

kteřá byla dohodnutým a základním předpokladem naší rozhlasové práce, měla, jako všechno, své klady i zápory. Kladem bylo, že jsme měli na tehdejší dobu poměrně slušné technické vybavení, i když se místo na magnetofon muselo nahrávat na gramofonové fólie. Pro mne bylo výhodou, že jsem se na půdě zahraničního vysílání, soustředěného v jediné budově, poznal a spřátelil s novináři nejrůznější národů, což velice pomáhalo při pozdějším zakládání Mezinárodní organizace novinářů. Složitější už bylo to, že celé naše vysílání bylo podrobena britskému dozoru, a to do té míry, že jsme vše museli pořizovat s anglickým překladem a některé komentáře dokonce psát i na přání britského vedoucího československé sekce.⁴⁸ Rukopisy přednášek, projevů, zpráv a komentářů tvořily týdně průměrně 68 strojem psaných stran česky nebo slovensky a 100 stran anglického překladu. V 2. rozhlasovém oddělení dále pracoval Arpád Kysucký a externí pracovníci Josef Kodíček a Bohuslav Laštovička.⁴⁹ Pro jejich podporu zde pracovaly ještě čtyři administrativní síly. Na rozhlasovém vysílání se podíleli mimo jiné také Prokop Drtina pod pseudonymem Pavel Svatý, Pavel Schönfeld pod pseudonymem Pavel Tigrid, Vlado Clementis nebo také Ota Ornest.

Jiří Hronek měl v programovém vysílání například příspěvky: Duch spojenců, Jaro německé 1918 a 1942, Komentář o Goebbelsovi „Das Reich“, Komentář o St. Nazairem, Spojenecké letectvo, Naci-teror v protektorátu, Spojenecká převaha ve vzduchu, Jarní ofenziva spojenců, Projev k českým rolníkům, Sabotáž českých rolníků, Komentář k Rooseveltově řeči, Poněmčování českých jmen a další.⁵⁰

V průběhu vysílání se čas poskytovaný českému vysílání nejen posunoval, ale i prodlužoval. Dne 16. února 1941 se přidala ve 23.15 hod. další čtvrt hodina vysílání, která se stala zvláštním nočním vydáním československých zpráv. „*Toto nové noční vysílání bude mít velký význam, poněvadž bude po celou roční dobu dobře slyšitelné v Československu. MZV má v úmyslu dát mu formu čtených novin dělaných živě, polemicky a útočně.*“⁵¹ V září 1941 byly učiněny návrhy na reorganizaci československého vysílání vzhledem k tomu, že BBC nebylo spokojeno s nočními komentáři, na kterých se podílelo plno komentátorů. Vytýkalo jejich častou stereotypnost, špatné zpracování komentářů a také nedostatky znalostí angličtiny.

⁴⁸ Hronek, Jiří. *Byl jsem při tom, když se hroutil svět*. Praha: Novinář, 1986. 205 s.

⁴⁹ Národní archiv – fond AHR, kart. 111. inv. č. 1-6-15 – Koncept odpovědi Dr. Huberta Ripky na projev místopředsedy Státní rady Mgr. Pavla Macháčka ze dne 26.4. 1942.

⁵⁰ Národní archiv – fond AHR, kart. 4. inv. č. 1-1/32 - Vysílání z Londýna v březnu, v dubnu, v květnu 1942.

⁵¹ Národní archiv – fond AHR, kart. 115. inv. č. 1-6-2, Schůze státní rady 1941 - Zpráva o činnosti rozhlasového oddělení MZV podaná Dr. Josefem Korbelem.

Zástupce BBC Miss Grant-Duff společně s Dr. Hubertem Ripkou, Dr. Ivo Ducháčkem a Dr. Josefem Körbelem se shodli na návrhu omezení osob, které se budou podílet na nočním vysílání. Vzhledem k nové formě vysílání bylo nutné přidělit pro noční vysílání jednoho překladatele a dále nového spolupracovníka. Vzhledem k tomu, že Dr. Körbel neměl k doporučení mnoho volných osob, které by byly zkušené a vhodné pro vysílání, mezi prvními z navržených byl Jiří Hronek. Byl navržen, aby zajišťoval v rámci nočního vysílání československé zpravodajství: „Průměrně jednou týdně bude noční vysílání věnováno čs. zpravodajství, jež by zahrnovalo zprávy z domova (třebas již vysílané v jiném vysílání), zprávy o činnosti presidenta republiky, vlády a členů vlády, čs. leteckva, armády, přehled čechoslovenik v anglickém tisku, zprávy o činnosti čs. krajanů v Americe a jinde, citace moskevského a bostonského rozhlasu, pokud mluví o čs. otázkách apod. Navrhují, aby tento přehled zpracovával Jiří Hronek a četl jej společně s hlasatelem a ještě třetí osobou, nejlépe ženou. Tento přehled by byl vždy připravován předem a zařazen, kdyby si situace nežádala jiného vysílání, uvedeného v tomto návrhu.“⁵² Tato relace se nazývala „Čechoslováci ve světě“ a vysílala se každou sobotu. Společně s Jiřím Hronkem se na nočních komentářích podíleli zejména prof. Dr. Jaroslav Stránský⁵³, Dr. Juraj Slávik⁵⁴, Dr. Jan Stránský⁵⁵, Bohuslav Laštovička⁵⁶, Dr. Prokop Drtina⁵⁷, Dr. Jaroslav Císař⁵⁸, Dr. Ivo Ducháček⁵⁹, Julius Fürth⁶⁰.

⁵² Národní archiv – fond AHR, kart. 188. inv. č. 1-55-33 – K reorganizaci československého vysílání z 3. září 1941.

⁵³ JUDr. Jaroslav Stránský (1884) – politik, novinář, právník – před II. světovou válkou psal do Lidových novin. Za války byl členem státní rady. Podílel se na čs. vysílání BBC. Po roce 1948 odešel do exilu do Anglie.

⁵⁴ JUDr. Juraj Slávik (1890) – politik – během I. světové války byl členem Slovenské národní rady. V roce 1918 – 1938 byl poslancem Národního shromáždění a také ministrem zemědělství a potom ministrem vnitra. Od roku 1919 byl generálním tajemníkem agrární strany na Slovensku. V době II. světové války byl ministrem vnitra exilové vlády v Londýně. Podílel se na čs. vysílání BBC. V roce 1945 – 1948 byl velvyslancem v USA, kde zůstal v emigraci.

⁵⁵ JUDr. Jan Stránský (1913) – novinář – působil v Lidových novinách. Od poloviny 30. let byl zpravodajem Lidových novin v Londýně. V roce 1939 odešel do Francie, kde vstoupil do čs. vojenské jednotky po kapitulaci odešel do Velké Británie. V roce 1940 – 1945 pracoval v předsednictvu čs. exilové vlády a spolupracoval na čs. vysílání BBC. V roce 1945 – 1948 psal do Svobodných novin a Svobodné slovo a byl politicky činný. Po roce 1948 odešel do exilu do Anglie, kde psal do týdeníku Tablet, potom pracoval v rádiu Svobodná Evropa v Mnichově. V roce 1952 odešel do USA, kde pokračoval ve službách rádia Svobodná Evropa.

⁵⁶ Bohuslav Laštovička (1905) – politik, důstojník čs. armády - Od roku 1931 člen KSČ a redaktor komunistického tisku. V roce 1937-1938 velitel protiletadlové baterie mezinárodních brigád ve Španělsku. V roce 1941 až 1945 komentátor v čs. rozhlasu BBC. V roce 1945 – 1948 ředitel Čs. rozhlasu. Potom velvyslanec v Moskvě a náměstek ministra národní obrany. 1952 odvolán z funkce. Od roku 1961 člen ÚV KSČ.

⁵⁷ JUDr. Prokop Drtina (1900) – politik – v roce 1929 – 1938 pracoval v kanceláři prezidenta republiky. V roce 1928 členem národně socialistické strany. V roce 1939 emigroval do Londýna, kde

Další reorganizace byla provedena po poradě československých a britských zástupců BBC v březnu roku 1943⁶¹, kdy se československé rozhlasové oddělení přestěhovalo ze sídla Fursecroft, George Street, London, W.1. do sídla BBC, Bush House, London, W.C.2. Touto reorganizací také skončilo pravidelné noční vysílání.

V roce 1944 Jiří Hronek jako výkonný ředitel rozhlasového vysílání zasílal zprávy řediteli evropského vysílání BBC, kterým byl novinář N.F. Newsome.⁶² Byly to kódované zprávy, které přicházely od Československé vojenské správy, a které se měly dostat v určitý čas do vysílání a byly určeny buď parašutistům nebo posluchačům v odboji. Dne 15. května 1945 ukončil československý rozhlas svojí činnost. Jiří Hronek setrval v rozhlasovém oddělení až do roku 1945. Zpět do vlasti se vrátil už jen pod jménem Jiří Hronek na radu Huberta Ripky.⁶³

spolupracoval s E. Benešem a podílel se na vysílání BBC pod jménem Pavel Svátý. Po II. světové válce byl ministrem spravedlnosti. V roce 1948 byl zatčen a v roce 1953 odsouzen na 15 let vězení.

⁵⁸ RNDr. Jaroslav Císař (1894) – matematik, astronom, diplomat - studoval v USA, zde se stal jednatelem Českého národního sdružení. Od roku 1918 osobním tajemníkem T.G. Masaryka, dále legačním tajemníkem čs. velvyslanectví v Londýně. Od roku 1927 byl hospodářským ředitelem Lidových novin. V roce 1939 odjel do exilu do Londýna, kde se stal ředitelem Čs. studijního ústavu při MZV. Přispíval komentáři do čs. vysílání BBC. Po II. světové válce se stal ředitelem archivního odboru MZV v Praze. Po roce 1948 odešel do Anglie, kde pracoval na universitě v St. Andrews. Zpět se do vlasti se vrátil v roce 1980.

⁵⁹ Ivo Ducháček (1913) – novinář, politik – v roce 1936 – 1939 byl pařížským zpravodajem Lidových novin. Za II. světové války vydával list Československý boj v Paříži. Po pádu Francie odešel do Anglie, kde se podílel na čs. vysílání BBC. V roce 1945 – 1948 vedoucím činitelem v Čs. straně lidové, poslanec a předseda zahraničního výboru Národního shromáždění. Šéfredaktor týdeníku Obzory. Po r. 1948 odešel do exilu do Anglie a potom do USA, kde se podílel na vysílání Hlas Ameriky.

⁶⁰ Julius Firt (1897) původně jménem Julius Fürth – politik, novinář – V roce 1930 byl ředitelem nakladatelství František Borový, 1936 ředitelem koncernu Lidových novin. V roce 1939 – 1944 pracovníkem MZV v Londýně. Po válce byl ředitelem Melantrichu. V roce 1948 odešel do exilu. Pracoval v Rádiu Svobodná Evropa v New Yorku a poté v Mnichově.

⁶¹ Národní archiv – fond AHR, kart. 6. inv. č. 1-1-41 – Jednání o nové úpravě československého rozhlasu, 5. března 1943 účastníci -Laštovička, Hronek, Korbel, Newsome, Betts.

⁶² Archiv MZV – fond londýnský archiv – důvěrný – (LA-D) – kart. 41. – Osvěta – rozhlas (1939 – 1945) Dopisy Jiřího Hronka řediteli Evropského vysílání BBC N.F. Newsome ze dne 24. července 1944, 3. srpna 1944.

⁶³ Tigrid, Pavel. *Kapesní průvodce inteligentní ženy po vlastním osudu*. Praha: Odeon, 1990. 191 s. „*Jako hlasatelé a komentáři jsme vysílali kryti pseudonymy nebo vůbec v anonymitě; teď na konci jsme se chtěli posluchačům představit pod svými pravými jmény – trochu z ješitnosti, ale taky proto, poněvadž jsme mysleli, že si to zasloužíme, naše hlasy byly dobře známe, proč je neidentifikovat... Ripka nás vyslechl a pak řekl zhruba toto: „Mládenci, nic proti tomu, když chcete, udělejte to. Ale uvažte taky tohle...znáte mě dobře, víte, že nejsem žádný antisemita, ale to asi nelze tvrdit o lidech doma, přes to všechno, čím židé za nacistů prošli. No, co si budem povídat, vy jste skoro všichni kluci židovský, s výrazně semitskými jmény, to by na posluchače nemuselo vždy dobře působit, oni třeba nevědí, co víme my, že židé v Evropě měli jen dvojí volbu, utéct nebo zahynout. Rozmyslete si to.“ Rozmysleli jsme si to a svá jména jsme v posledním vysílání z Londýna neodhalili. Pseudonymy nám dokonce zůstaly, v životě i na dokladech, z Langsteina se stal Hronek, z Fürtha se stal Firt a z Schönfelda Tigrid.“*

3.4. Tiskové a politické přehledy

Pomocí IV. oddělení informačního odboru čs. Ministerstva zahraničních věcí v Londýně Jiří Hronek také zpracovával politické přehledy denního londýnského tisku, které byly doručovány Dr. Hubertu Ripkovi a označovány jako důvěrné. Například 5. června 1941 podal zprávu o nové politické straně ve Velké Británii „The united democratic party of Great Britain“, ve které popsal program strany a politické cíle strany v poválečném období.⁶⁴ Dne 12. června 1941 napsal zprávu o manifestu německé a italské komunistické strany, tyto čerpal z komunistického týdeníku „Worlds News and Views“.⁶⁵ Dále 30. června 1941 zaslal další výňatek z týdeníku „Worlds News and Views“, v němž uvedl zprávu o svolání kongresu hnutí „People’s Convention“, který se měl konat ve dnech 30. a 31. srpna 1941.⁶⁶ Dne 4. srpna 1941 podal zprávu o komunistickém tisku Velké Británie, zejména o „World News and Views“ a „Labour monthly“. Uvedl, že komunistický tisk prosazoval povolení vydávání komunistického deníku „Daily Worker“, úryvky zpráv z Moskvy o situaci na frontě, z projevů komunistických stran v hitlerovské Evropě a úryvek z manifestu komunistické strany Francie.⁶⁷ Další zpráva z 11. srpna 1941 byla o konferenci, konané dne 10. 8. 1941 o indických záležitostech. Konference byla svolána levicovou organizací „Indian League“ Zde také uváděl složení delegátů: zástupci odborových organizací, zástupci místních organizací Labour Party, People’s Convention, komunistické strany apod. Hodnotil jednotlivé řečníky a jejich projevy.⁶⁸

Další tiskové výtahy se věnovaly událostem v Československu. V roce 1943 podal Jiří Hronek tiskový přehled německého propagačního listu Signál, který své celé číslo věnoval situaci v protektorátu. Další tiskový přehled se věnuje listu Der Neue Tag, který přinesl zprávy o německých studentech na pražské univerzitě. Tyto přehledy zasílal ministrům Janu Masarykovi, Hubertu Ripkovi a vyslancům Dr. Noskovi a Dr. Krausovi.⁶⁹

⁶⁴ Národní archiv – fond AHR, kart. 4. inv. č.1-1-32 – Nová politická strana ve Velké británii – (důvěrné), ref. Jiří Hronek.

⁶⁵ Národní archiv – fond AHR, kart. 4. inv. č.1-1-32 – Manifest německé a italské komunistické strany – (důvěrné), ref. Jiří Hronek.

⁶⁶ Národní archiv – fond AHR, kart. 4. inv. č.1-1-32 – People’s convention – (důvěrné), ref. Jiří Hronek.

⁶⁷ Národní archiv – fond AHR, kart. 4. inv. č.1-1-32 – Komunistický tisk – (důvěrné), ref. Jiří Hronek.

⁶⁸ Národní archiv – fond AHR, kart. 4. inv. č.1-1-32 – Konference o Indii – (důvěrné), ref. Jiří Hronek.

⁶⁹ Archiv MZV – fond LA-D – kart. 354 – Osvěta – rozhlas (1939 – 1945) – Tiskový přehled referenta Jiřího Hronka Československému referátu ze dne 25. března 1943 a ze dne 4. března 1943.

4. Novinářské organizace

4.1. Syndikát československých novinářů se sídlem v Londýně

Již ve 40. čísle listu Čechoslováka dne 4. října 1940 inzeroval přípravný výbor tvořený členy redakce týdeníku Čechoslováka Bohušem Benešem, Jánem Čaplovičem, Kornelem Synkem, Jiřím L. Hronkem a Dolores Šperkovou⁷⁰ utvoření Syndikátu československých novinářů po dobu trvání II. světové války. „*Účelem organizace bude: Hájit zájmy československých novinářů. Starat se o mravní i hmotnou jejich pomoc. Navázat a udržovat styk s britskými kolegy. Udržovat formální styk československých novinářů s britskými institucemi, s britskou veřejností a popřípadě i s britskými úřady.*“⁷¹ Členy syndikátu mohli být aktivní novináři, novináři bez zaměstnání, novináři-vojáci a novináři, kteří vykonávali i jinou práci než novinářskou.

K ustavení Syndikátu československých novinářů došlo začátkem roku 1941 na valné hromadě československých novinářů v zasedací síni Československé státní rady. Jiří Hronek za přípravný výbor předložil stanovy organizace, které byly přijaty valnou hromadou beze změny. „...její stanovy vycházely z charakteru předválečného syndikátu, byla v nich však mj. obsažena klauzule, že členství v této organizaci neopravňuje nikoho k tomu, aby byl přijat do novinářské organizace po válce doma, v osvobozené republice.“⁷² Předsedou syndikátu byl zvolen novinář, sociálně demokratický politik a člen státní rady, novinář Bohumil Laušman, místopředsdou Bohuš Beneš, jednatelem Jiří Hronek a pokladníkem K. Kříž. V době ustanovení měl syndikát kolem sedmdesáti přihlášených členů. Na valné hromadě konané dne 14. února 1942 byl zvolen tajemníkem Rudolf Kopecký a Jiří Hronek byl zvolen tajemníkem pro mezinárodní záležitosti. V roce 1942 odstoupil ze své funkce místopředsdy také redaktor Bohuš Beneš a na jeho místo byl zvolen Jiří Hronek. Změna byla provedena i na postu pokladníka, který později zastával Evžen Klinger. K datu 7. května 1943, kdy byla uspořádána valná hromada syndikátu, měl syndikát 116 členů z toho 10 členů

⁷⁰ Dolores Šperková (1915), provdaná Prchalová, byla zpravodajská důstojnice Women's Auxiliary Air Force – Ženský pomocný sbor při letectvu, pracovala na Inspektorátu čs. letectva v Londýně.

⁷¹ Odbočka syndikátu československých novinářů. *Čechoslovák*. 4.10.1940. roč. 2, č. 40, 2 s.

⁷² Hudec, Vladimír. *Z historie naší novinářské organizace (1877 – 1987)*. Praha: Novinář, 1987. 66 s.

v USA. Sdružoval novináře české, slovenské, karpatoruské, německé, maďarské a židovské národnosti.⁷³

Činnost syndikátu v Londýně byla rozmanitá. V rámci spolupráce s britským svazem pořádal novinářské kurzy, které byly doplněny exkurzemi v britských novinářských střediscích. V roce 1942 syndikát vytvořil Odbočku novinářů-vojáků, kterou hmotně podporoval. Pořádal studijní zájezdy pro vojáky-novináře z posádek československé armády do Londýna nebo naopak vysílal své přednášející na jednotlivé posádky. Na začátku roku 1943 na podnět syndikátu byla uspořádaná anketa o žurnalistických, krátkodobých stipendiích pro ministerstva, jejichž kompetence se vztahovala k zajištění těchto stipendií. Tímto se rozběhly dvou až tříměsíční kurzy pro vojáky-novináře.⁷⁴

Syndikát také finančně podporoval své členy, kteří byli nezaměstnaní, nemocní nebo ve věku, kdy již nemohli vykonávat žádnou činnost. Pro tuto podporu a dále pro činnost administrativní a propagační čerpal syndikát finanční prostředky jak z novinářských příspěvků, tak z přidělené měsíční subvence, o kterou pravidelně žádal Ministerstvo sociální péče. Další finanční podporu dostával od Ministerstva zahraničních věcí.⁷⁵

Syndikát se také snažil zajišťovat vhodná pracovní místa pro své členy. V roce 1944 syndikát prosazoval, aby Ministerstvo zahraničních věcí volná místa tiskových přidělců obsazovalo kvalifikovanými novináři na základě seznamu poskytnutého syndikátem.⁷⁶

Jako místopředseda novinářské organizace se Jiří Hronek zúčastnil jednání o Československo-polské tiskové dohodě. Bohužel se strany rozcházely v názorech, a tak spolupráci nezachránila ani deklaráce z roku 1942.

⁷³ Archiv MZV – fond LA-D – kart. 355 – Osvěta – tisk a zpravodajství (1939 – 1945) - Syndikát čs. novinářů – Zpráva jednatele syndikátu R. Kopeckého pro MZV o činnosti syndikátu ze dne 19. května 1943.

⁷⁴ Národní archiv – fond Patzak – AMV 5, kart. 26. inv. č. 5-38 - Stipendia pro žurnalisty – Dopis Ministerstva vnitra, školský a osvětový odbor Předsednictvu ministerské rady v Londýně ze dne 21. května 1943.

⁷⁵ Archiv MZV – fond LA-D – kart. 355 – Osvěta – tisk a zpravodajství (1939 – 1945) - Syndikát čs. novinářů – vyúčtování subvence za rok 1944 Syndikátem čs. novinářů pro MZV podané Evženem Klingerem, vyúčtování subvencí poskytovaných Syndikátu čs. novinářů za r. 1943 pro MZV a MSP podané Evženem Klingerem.

⁷⁶ Archiv MZV – fond LA-D – kart. 355 – Osvěta – tisk a zpravodajství (1939 – 1945) - Syndikát čs. novinářů – Dopis z MZV jednatele Syndikátu čs. novinářů R. Kopeckému ze dne 27. 4. 1944.

V říjnu 1944 Jiří Hronek zaslal dopis státnímu ministru Dr. Hubertu Ripkovi, ve kterém pokládá za důležité, aby novinářům byla včas vyřízena repatriace s odůvodněním, že po osvobození bude nedostatek kvalifikovaných novinářů a bude nutné zajistit pro novinářský obor následující potřeby: „1. aby v každé redakci byl aspoň jeden novinář, který pracoval v zahraničí, protože tím bude jednoduše zajištěna integrace zahraniční i domácí akce pokud jde o tisk a za druhé tito novináři přinesou s sebou světový rozhled a své zkušenosti ze zahraničí. 2. pomohou vychovávat novinářský dorost.“⁷⁷

4.2. Svaz českých novinářů

Počátek nové organizace se datoval k 19. květnu 1945, kdy byl ustanoven přípravný výbor Svazu českých redaktorů. Jeho název se 23. června změnil na Svaz českých novinářů. Po roce 1945 byla hlavním úkolem novinářů očista v novinářských řadách od novinářů, kteří kolaborovali s nacistickým režimem. Vznikla tak očištná komise: „v první fázi očisty, do února 1946, bylo ze svazu novinářů vyloučeno 86 redaktorů, 51 z nich pak předáno Národnímu soudu a 35 zakázána novinářská činnost. Distance byla udělena 42 redaktorům.“⁷⁸. Komise utvořená pro očistu novinářských řad byla ne vždy objektivní.

Teprve v roce 1946 se konala 17. března ustavující valná hromada Svazu českých novinářů, na které byl zvolen Otakar Wüch⁷⁹ předsedou svazu a dalších dvacet členů ústředního výboru Svazu českých novinářů, kam byl zvolen i Jiří Hronek. Jeho hlavní činností ve svazu bylo zastupování svazu na různých kongresech a v poradních sborech a dále přípravná činnost. Dne 26. listopadu 1946 byla pořádána ustavující schůze přípravného výboru sjezdu Mezinárodní organizace novinářů, na které byl Jiří Hronek zvolen předsedou. Do sjezdu vedl Jiří Hronek přes deset schůzí přípravného výboru, na kterých se řešily organizační záležitosti sjezdu - od dopravy, přes ubytování, po zájezdy do západočeských lázní a na Slovensko, které byly pro

⁷⁷ Archiv MZV – Londýnský archiv, Osvěta – tisk a zpravodajství 1939 – 1945, karton 355 – Syndikát čsl. novinářů – různé.

⁷⁸ Hudec, Vladimír. *Z historie naší novinářské organizace (1877 – 1987)*. Praha: Novinář, 1987. 74 s.

⁷⁹ Wüch Otakar (1893) - novinář. Byl šéfredaktorem Československých železničářských listů. Na začátku okupace byl činný v ilegální organizaci Petiční výbor „Věrní zůstaneme“ a v časopisu V boj, potom byl zatčen a vězněn do konce války. Po válce byl šéfredaktorem listu Revolučního odborového hnutí. V roce 1946 se stal předsedou Svazu čs. novinářů.

novináře na mezinárodním sjezdu připraveny.⁸⁰ O přípravách mezinárodního sjezdu a samotných sjezdech MON Jiří Hronek referoval ve Věstníku Svazu českých novinářů. Tento věstník vyšel poprvé v lednu 1947.

V roce 1948 se konal 23. a 24. října ve Smetanově síni Obecního domu I. Sjezd československých novinářů, jehož organizací byl pověřen Jiří Hronek. Na sjezdu byl opět zvolen členem výboru svazu, a také zde přispěl svými referáty s názvem Buržoasní pojetí tisku a dnešek, a Novináři musí poznat svět. Ve svém prvním příspěvku kritizoval kapitalistický tisk jak jeho obsahovou stránku, tak vzhled. Ve druhém příspěvku Jiří Hronek zdůraznil nezbytnost zahraničních pobytů pro novináře. Konkrétně navrhl stipendia, která by byla poskytnuta pro vybrané novináře, a která by pomohla mladým novinářům se zdokonalit v novinářské praxi, zejména v zahraniční novinářské praxi.⁸¹

V roce 1949 se Jiří Hronek jako zástupce Svazu československých novinářů zúčastnil schůzky u náměstka ministra spravedlnosti Dr. Karla Klose⁸², která byla součástí propagandistické kampaně při politických procesech v 50. letech. *„Bylo dohodnuto, že Svaz československých novinářů vybere z každé redakce jednoho redaktora, který bude mít zpravodajství o procesech na starost. Tito žurnalisté měli být ministerstvem spravedlnosti speciálně instruováni, před každým procesem měli absolvovat „informační porady“ a bylo též konstatováno, že u závažných procesů budou tito novináři předkládat své zprávy ke schválení. Pro obsáhlejší komentování důležitých procesů byli vybráni spolehliví novináři – Václav Lacina, Jiří Hronek a Vojmír Šimonek.“*⁸³ V té době měl plnou důvěru vládní diktatury na všech zastávaných postech.

⁸⁰ Národní archiv – fond archiv syndikátu (ASYN), kart. 359. inv. č.395/1 – schůze přípravného sjezdového výboru MON 1946 - 1947.

⁸¹ I. Sjezd československých novinářů. Praha: Svaz československých novinářů, 1948.

⁸² JUDr. Karel Klos (1909) – právník, politik – od roku 1936 pracoval ve službách soudů v Dubé, potom v Praze. Za II. světové války pracoval u soudu v Mladé Vožici, později na Milevsku, v Táboře a Volyni. Po válce vstoupil do KSČ, pracoval na Zemském soudu v Praze. 1948 pracoval na Ministerstvu spravedlnosti, kde se stal náměstkem ministra. V roce 1953 se stal předsedou Lidového civilního soudu. 1955 byl vyloučen ze strany.

⁸³ Formánková, Pavlína, Koura, Petr. *Žádáme trest smrti*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008. 34 s. ISBN 978-80-87211-03-8.

4.3. Mezinárodní federace novinářů spojeneckých nebo svobodných zemí

Již za války vznikla organizace, na kterou navazovala dále Mezinárodní organizace novinářů ustanovená po válce v roce 1946, zvaná Mezinárodní federace novinářů spojeneckých nebo svobodných zemí.

K datu 13. prosince roku 1941 se sešli spojenečtí novináři na valné hromadě k ustavení mezinárodní novinářské organizace s názvem Mezinárodní federace novinářů spojeneckých nebo svobodných zemí (Fédération Internationale des journalistes des Pays Allies ou Libres - INFJAFC). Za syndikát byli přítomni Bohuš Beneš, Rostislav Kocourek a Jiří Hronek. Tomu předcházela osobní jednání Jiřího Hronka se zástupcem britských novinářů p. Berryem a dvě přípravné schůze, kterých se také zúčastnil Jiří Hronek jako zástupce Syndikátu československých novinářů.⁸⁴

Účelem organizace bylo shromáždění všech novinářů spojeneckých a svobodných zemí. *„Zatím jsou členy organizace tyto novinářské svazy: britský, francouzský, sovětský, polský, československý, belgický, jugoslávský, řecký, holandský a norský. Cílem organizace je mimo potřeb daných dnešními okolnostmi připravovati a zajistiti plnou svobodu tisku po válce a učiniti z něj nástroj lepšího sociálního řádu.“*⁸⁵

Hlavní cíle, které si organizace vytýčila, se vztahovaly na oblast přípravy podkladů pro tisk, aby byl nástrojem bránění demokracie a svobody, a také nástrojem pro sociální pokrok po druhé světové válce na poli národním a mezinárodním. Organizace se měla zaměřit na výměnu informací v odborových otázkách, vztahy sociální a kulturní mezi spojeneckými novináři. Dále se měla zaměřit na podporu novinářů-vojáků a spojeneckých novinářů, kteří pomoc nezbytně potřebují.

Do výboru organizace na valné hromadě byli zvoleni: předsedou A. Kenyon z Velké Británie, 1. místopředsedou p. Sverdlovsk ze Sovětského svazu, 2. místopředsedou p. Gombault z Francie. Tajemníkem se stal p. Berry z Velké Británie, pokladníkem p. Smogorzewski z Polska.⁸⁶ Ve výboru byla každá organizace zastoupena jedním delegátem. Za Syndikát československých novinářů byl zástupcem Jiří Hronek a

⁸⁴ Archiv MZV – Fond LA, Osvěta – tisk a zpravodajství 1939 – 1945, karton 355 – Syndikát čl. novinářů – Úřední záznam Jiřího Hronka ze dne 9. prosince 1941.

⁸⁵ Ustavení Mezinárodního novinářského svazu v Londýně. *Čechoslovák*. 19.12.1941. roč. 3. č. 51-52. 2 s.

⁸⁶ Ustavení Mezinárodního novinářského svazu v Londýně. *Čechoslovák*. 19.12.1941. roč. 3. č. 51-52. 2 s.

jeho náhradníkem Rostislav Kocourek⁸⁷. V Londýně 1945 tato organizace rozhodla o svolání Světového kongresu novinářů do Kodaně.

4.4. Mezinárodní organizace novinářů – MON

Mezinárodní organizace novinářů měla navázat na činnost Mezinárodní federace novinářů (FIJ), která byla založena 1926 v Paříži a zanikla v roce 1940, kdy Francie kapitulovala ve II. Světové válce. FIJ sdružovala členy Francie, Velké Británie, Československé republiky, Rakouska, Polska, Švýcarska, Bulharska, Jugoslávie, Rumunska, Německa, Holandska, Finska, Španělska, Dánska, Řecka, Norska, Ruska, Lotyšska a Austrálie.

Podnět k obnovení nové mezinárodní organizace vzešel z londýnského sjezdu Mezinárodní federace novinářů spojeneckých nebo svobodných zemí v roce 1945. K ustavení Mezinárodní organizace novinářů došlo na I. kongresu novinářů v Kodani, který byl pořádán 3. - 8. června 1946. Na kongresu bylo novinářskými delegáty zastoupeno 21 zemí. Na sjezdu byly přijaty předběžné stanovy organizace, resoluce o spolupráci se Spojenými národy, resoluce o svobodě tisku a o činnosti světového tisku. Zde bylo také navrženo, aby v roce 1947 byl druhý mezinárodní sjezd novinářů uspořádán v Praze.

Přípravou druhého sjezdu byl pověřen Jiří Hronek, který byl předsedou desetičlenného přípravného výboru. Sjezd se konal 3. – 8. června 1947 pod záštitou prezidenta Československé republiky Dr. Edvarda Beneše. Zúčastněno bylo 30 zemí, z toho 17 zemí bylo již členskými státy MON. Ostatní země se teprve ucházely o členství a o jejich přijetí mělo být teprve rozhodnuto. Sjezdu se účastnili také pozorovatelé organizace Spojených národů. Dohromady se sjezdu účastnilo kolem 250 delegátů. Celý průběh sjezdu byl zachycen v deníku II. světového sjezdu mezinárodní organizace novinářů, který vycházel každý den po dobu sjezdu ve třech jazycích – anglicky, francouzsky a rusky.⁸⁸ Na sjezdu bylo odhlasováno, že všemi hlasy, že sídlem organizace se stane Praha a dále byl generálním tajemníkem zvolen Jiří Hronek.

⁸⁷ Dr. Rostislav Kocourek byl za války šéfredaktorem listu Naše Noviny, který vycházel v Anglii.

⁸⁸ Národní archiv – fond ASYN, kart. 359. inv. č.395/1 – Deník II. světového sjezdu mezinárodní organizace novinářů. Viz příloha č. 4.

Post generálního tajemníka MON v době, kdy politické prostředí studené války již zasahovalo do všech mezinárodních organizací, nebyl lehký. „Nový předseda svazu amerických novinářů Martin vyzval dokonce předsedu MON A. Kenyona, aby bez ohledu na stanovy zbavil J. Hronka jeho funkce a přenesl sekretariát MON do jiného, pro Američany přijatelnějšího města⁸⁹. Organizace také příliš nedisponovala finančními prostředky, proto také Jiří Hronek funkci přijal jako čestnou a úřadovnu měl zajištěnou Svazem českých novinářů, který mu bezplatně poskytoval kancelář a dokonce jej musel zajistit psacím strojem a telefonem.⁹⁰

Na mezinárodním sjezdu v Praze byla také projednávána tzv. resoluce o svobodě tisku, která byla mimo jiné dalším podnětem k rozdělení organizace na dva tábory. Rozkol v organizaci vykrytalizoval na zasedání výkonného výboru MON, pořádaném v Budapešti v roce 1948, kde se projednávaly další resoluce předložené polskou a československou delegací. „Kolem resoluce, kterou předložili společně dvě delegace, polská a československá, proti válečným štváčům, se rozpředla široká diskuse a pod tíhou důkazů o psaní západního tisku opustil zasedání americký delegát Martin. Po jeho odchodu ze zasedací síně učinili prohlášení anglický delegát Bundock, belgičan Eemans a Švéd Oberg, že se další debaty nezúčastní a že je třeba považovat je za nepřítomné i když na zasedání zůstávají. Resoluce potom byla přijata deseti hlasy proti pěti, které se však vlastně hlasování nezúčastnily.“⁹¹ V roce 1949 většina západních svazů z MON vystoupila. MON po rozkolu zůstala prakticky omezena na socialistické země a některé levicové novinářské organizace vytvořené v západních zemích.

Jiří Hronek svoji funkci zastával do roku 1952, kdy byl nahrazen úřadujícím generálním tajemníkem Jaroslavem Knoblochem. Ve stejném roce se na podnět American Newspaper Guild ustavila „západní“ Mezinárodní federace novinářů, která sdružovala 19 novinářských spolků, které byly hlavně součástí Severoatlantické aliance.⁹²

⁸⁹ Hudec, Vladimír. *Z historie naší novinářské organizace (1877 – 1987)*. Praha: Novinář, 1987. 156 s.

⁹⁰ Věstník svazu českých novinářů. *Výsledky světového sjezdu novinářů v Praze*. Praha: Svaz českých novinářů, 1987. roč. I. č.6. 1 s.

⁹¹ Věstník svazu československých novinářů. *Zasedání výkonného výboru MON*. Praha: Svaz českých novinářů, 1948. roč. II. č. 1. 5 s.

⁹² Národní archiv – fond ASYN, inv. č.712/1 – Vznik MON a její cíle.

5. Období 1945 – 1987

V červnu 1945 se Jiří Hronek vrátil zpět do Prahy. Dle evidenčního štítku z členské evidence KSČ vstoupil Jiří Hronek v roce 1945 do Komunistické strany Československa, jejíž členem byl do roku 1971. Již za II. světové války sympatizoval s komunistickou ideologií. Prokop Drtina ve svých pamětech vzpomíná: „*Mluvili jsme s ním zcela otevřeně, pokládali jsme ho za národního socialistu, jímž před válkou byl. Ještě před odjezdem do vlasti jsme poznali, že vše donesl komunistům, a pak mně to potvrdila jeho komunistická kariéra.*“⁹³

5.1. Československý rozhlas

Od roku 1945 byl Československý rozhlas podřízen Ministerstvu informací, které řídil Václav Kopecký. Generálním ředitelem čs. rozhlasu byl jmenován Bohuslav Laštovička. Jiří Hronek byl 10. června 1945 pověřen funkcí vedoucího zpravodajského odboru.

Zpravodajský odbor měl dva hlavní úkoly: „*informovat občany o domácích a světových událostech a popularizovat úkoly občanů při obnově státu.*“⁹⁴ Tento odbor pod vedením Jiřího Hronka se rychle rozšiřoval: „*Denně vysílal sedm zpravodajských pořadů v celkovém rozsahu 85 minut. Na přípravě relací pracovalo celkem 23 redaktorů. Součástí zpravodajského odboru bylo krátkovlnné vysílání, jehož vedoucím byl Vladimír Tosek. Do zpravodajského odboru patřila i odposlechová služba v Karlíně vedená J. Prokopem. Zaměstnávala 49 pracovníků, po dobu 24 hodin monitorovala zpravodajství 40 až 60 stanic v 18 zemích v 11 jazycích. Z monitoringu zpracovávala denně bulletin v rozsahu 150 stran pro potřebu vlastního zpravodajství, ale také pro ministerstva a další státní orgány. Reportážní oddělení v čele s J. Cincibusem zajišťovalo reportáže pro všechny programové odbory.*“⁹⁵ Zpravodajský odbor přebíral zprávy od České tiskové kanceláře, ale měl k dispozici i zpravodajství od vlastních redaktorů, kteří se specializovali na určité oblasti.

⁹³ Drtina, Prokop. *Československo můj osud: Kniha života československého demokrata 20. století. II. díl.* Toronto: Sixty-Eight Publisher, 1982. 720 s.

⁹⁴ Ješutová, Eva a spol. *Od mikrofonu k posluchačům.* Praha: Český rozhlas, 2003. 195 s. ISBN 80-867662-00-9

⁹⁵ Ješutová, Eva a spol. *Od mikrofonu k posluchačům.* Praha: Český rozhlas, 2003. 196 s. ISBN 80-867662-00-9

V září 1945 Jiří Hronek založil Rozhlasové noviny, které se staly zpravodajstvím nového typu. V jejich uspořádání se promítla forma relace nočních komentátorů vysílané BBC za II. světové války, na které se Jiří Hronek podílel. Rozhlasové noviny byly vysílány v hlavním večerním čase od 19.00 hod. do 20.00 hod. Tato relace přinášela aktuální zprávy, které byly doprovázeny zvukovými předěly a tím se vytvářely jednotlivé pravidelné rubriky. Při tom se využívaly zpravodajské a publicistické žánry. Na úvod relace byly zařazovány hlavní aktuální zprávy, které byly označovány úvodní větou a obsahovaly pár vět. Dále byly do relace doplňovány komentáře a výstupy různých osobností a odborníků. Konec relace většinou tvořily zajímavosti a sportovní zprávy. Součástí relace byla pravidelná nedělní Beseda Rozhlasových novin, která obsahovala zajímavosti, soutěže a reportáže známých cestovatelů Jiřího Hanzelky a Miroslava Zikmunda. Podle průzkumu rozhlasového poslechu byla tato relace velice populární.⁹⁶ Významnou osobností v Československém rozhlase se stal František Gel⁹⁷, který působil jako mimořádný zpravodaj z norimberského procesu s válečnými nacistickými zločinci. Jeho příspěvky se vysílaly dvakrát denně a také jako součást Rozhlasových novin od 20 listopadu 1945 do dubna 1946.

*„Rozhlasové zpravodajství se může pochlubit i jedním světovým primátem. Jako první začal 19. března 1946 Čs. rozhlas vysílat reportáže a přímé přenosy z parlamentu“*⁹⁸ O přímý přenos ze zasedání Státní rady se Jiří Hronek pokoušel již za války v roce 1942, kdy domlouval s předsedou Státní rady, vyslancem Prokopem Maxou, natočení formálního zahájení zasedání a konec pro zpestření vysílání. Bohužel, tehdy jeho záměr neměl u některých členů státní rady pochopení.⁹⁹

V dubnu roku 1948 byl ještě Jiří Hronek jmenován ředitelem politické a informační služby čs. rozhlasu. V polovině roku 1948 byl převeden na Ministerstvo informací. *„S jeho odchodem se změnila i organizace zpravodajství. Převzatá organizační struktura nevyhovovala plně potřebám rozhlasu v době, kdy prodělal*

⁹⁶ Národní archiv – fond MI, inv. č. 109 – Čs. rozhlas – Záznam průzkumu rozhlasového poslechu ze dne 28.3. 1947.

⁹⁷ František Gel, vlastním jménem František Fiegel – novinář, publicista, spisovatel. Před II. světovou válkou psal do Lidových novin a také v listech nakladatelství Melantrich. Za II. světové války byl válečný zpravodaj v čs. zahraniční armádě ve Francii a v Anglii. Po válce pracoval pro Československý rozhlas. Proslavil se jako zpravodaj norimberského procesu s válečnými zločinci. Dále pracoval jako překladatel a přednášel na Fakultě osvěty a novinářství Univerzity Karlovy.

⁹⁸ Ješutová, Eva a spol. *Od mikrofonu k posluchačům*. Praha: Český rozhlas, 2003. 215 s. ISBN 80-867662-00-9

⁹⁹ Národní archiv – fond AHR, kart. 175. inv. č.1-44-6 – Zápis z XIII. Plenární schůze Státní rady, konané dne 18. května 1942 v zasedací síni, 43 Wilton Crescent, S.W.1.

*prudký programový rozmach a jeho poslání v nových společenských poměrech se změnilo.*¹⁰⁰ V říjnu v roce 1948 byl navrhnutý na post člena poradního orgánu Ústředního rozhlasového programového sboru, ve kterém měl zastupovat Svaz československých novinářů.¹⁰¹

5.2. Ministerstvo informací

V roce 1948 byla veškerá správa v rukou komunistické diktatury. *„Nejbližším úkolem ministerstva informací je propagace a popularizace lidově demokratické vlády, Národní fronty a převedení všeho lidu na stranu pokroku. V tomto duchu bude propagovat ve spolupráci se státními, odborovými a veřejnými institucemi naši zahraniční politiku, opřenou o nejužší spojení se Sovětským svazem a bratrskými slovanskými národy.*¹⁰² V roce 1948 byla převedena agenda osvěty z Ministerstva školství a osvěty na Ministerstvo informací a tím se změnil název na Ministerstvo informací a osvěty, pod tímto názvem se úřad prezentoval do roku 1951.

Dne 10. července 1948 přešel Jiří Hronek pod Ministerstvo informací, kdy byl jmenován ministrem informací Václavem Kopeckým¹⁰³ zmocněncem pro řízení Státní tiskové a informační služby s propůjčeným titulem „generální ředitel“. *„Vaším úkolem je prováděti a řídit obsahovou a ideovou stránku informační a zpravodajské činnosti a zároveň pečovati o účinnou organizaci těchto služeb.*¹⁰⁴ Pod vedení Jiřího Hronka spadaly úseky Československá tisková kancelář, Pragopress, bulletiny vydávané Ministerstvem informací, Cizojazyčné publikace – periodika, vydávané Ministerstvem informací, Politické zpravodajství čs. rozhlasu, Zpravodajský film a Obrázkový týdeník „Svět v obrazech“.

¹⁰⁰ Ješutová, Eva a spol. *Od mikrofonu k posluchačům*. Praha: Český rozhlas, 2003. 200 s. ISBN 80-867662-00-9

¹⁰¹ Národní archiv – fond MI, kart. 56. inv. č. 109 – Čs. rozhlas – Ústřední rozhlasový programový sbor – zřízení.

¹⁰² Národní archiv – fond MI, kart. 139 - Ideový program a přehled úkolů ministerstva informací.

¹⁰³ Václav Kopecký (1897) – politik a novinář – Podílel se na založení Marxistického sdružení v roce 1919. Do roku 1924 pracoval jako úředník č. zemského správního výboru. Členem KSČ od roku 1921, od roku 1928 redaktorem Rudého práva, od roku 1929 členem ÚV KSČ. V roce 1931 – 1938 poslanec Národního shromáždění. V roce 1938 – 1945 působil v Moskvě jako člen zahraničního vedení KSČ. Po II. světové válce se podílel na vypracování Košického vládního programu. 1945 členem ÚV a předsednictva ÚV KSČ, poslanec Národního shromáždění. 1945 – 1953 ministr informací, potom ministr kultury. 1954 místopředseda vlády. Byl hlavním ideologem a propagandistou KSČ.

¹⁰⁴ Národní archiv – fond MI, inv. č. 134 osobní spisy – Jiří Hronek. Viz příloha č. 5.

Činnost zmocněnce vykonával Jiří Hronek bez organizovaného ředitelství se dvěma pomocnými silami. V začátku jeho působení byly v rámci České tiskové kanceláře (dále jen ČTK) provedeny výrazné personální změny. Původní obsazení redaktorů prošlo zkouškami z politických znalostí. Vzhledem k nedostatku redaktorů se prováděla školení pro nové redaktory. V rámci nových hospodářských poměrů v tisku Jiří Hronek navrhl, aby ČTK dodávala informace listům zdarma. Ve vztahu ČTK a rozhlasu zprostředkoval pro ČTK využívání odposlechové služby rozhlasu. Dále podal návrh na sloučení ČTK a Zpravodajské agentury Slovenska (dále jen ZAS). Konkrétně navrhl, aby rozpočet obou agentur byl společný, dále aby slovenská agentura nemohla uzavírat smlouvy se zahraničními agenturami a nemohla přímo přijímat zahraniční zprávy. Soustředěním zahraničních zpráv na ústředně v Praze měla být zaručena společná politická linie ČTK a ZASu. Změny Jiří Hronek navrhoval i v organizaci místních rozhlasů, kde navrhoval zřídit ústředí místních rozhlasů, které by formálně podléhalo IV. Odboru ministerstva informací. Dalším návrhem bylo sloučení ČTK s agenturou Pragopress. Informační bulletiny vydávané Pragopressem měly sloužit jako zpravodajská služba aktuálního kulturního zpravodajství z lidově demokratických států pro jiné lidově demokratické státy. V jeho plánech bylo i vydávání literárně politického měsíčníku pro západní levicové osobnosti, které by nemohly tvořit na svých územích.¹⁰⁵

Další jeho změny návrhy se týkaly oblasti zpravodajského filmu, týdeníku Svět v obrazech, ve kterém byl poradním orgánem nebo vydávání cizojazyčných periodik. Ve službách Ministerstva informací setrval tři roky.

5.3. Období 1951 – 1987

V roce 1951 byl Jiří Hronek odvolán ze svých funkcí. „*V souvislosti s odhalením údajného „protistátního spikleneckého centra v čele s Rudolfem Slánským“ byl vyšetřován i žurnalista Jiří Hronek, který se účastnil příprav na proces s Miladou Horákovou a spol., a to zejména v novinářské sféře.*“¹⁰⁶ Přesto, že byl Jiří Hronek velice nakloněn Sovětskému svazu a byl spolehlivým komunistickým novinářem, jeho

¹⁰⁵ Národní archiv – fond MI, kart. 139 - Generální ředitelství státních tiskových a informačních služeb.

¹⁰⁶ Formánková, Pavlína, Koura, Petr. *Žádáme trest smrti*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008. 117 s. ISBN 978-80-87211-03-8.

působení v době druhé světové války v západním exilu mu mohlo způsobit daleko přísnější trest než „pouhé“ odvolání z funkcí.¹⁰⁷

Od roku 1951 Jiří Hronek pracoval jako redaktor deníku Práce. Post šéfredaktora deníku zastával Vojtěch Dolejší. Od roku 1955 zastával post šéfredaktora Antonín Zázvorka. Deník, který vycházel již od roku 1945, byl listem Revolučního odborového hnutí. Hlavním obsahem byly většinou zprávy z různých závodů, zprávy ze sjezdů odborů nebo výsledky plnění státního plánu apod. V listu se Jiří Hronek věnuje zahraničnímu zpravodajství. V roce 1953 nepravidelně vychází Hronkova rubrika Malé záznamy, která obsahovala krátké zahraniční zprávy. V roce 1954 začínala pravidelná týdenní rubrika Jiřího Hronka nazvaná Týden ve světě. V listu Jiří Hronek pracoval do roku 1957.¹⁰⁸

Od roku 1957 do roku 1964 je vedoucím redaktorem závodního časopisu Armabeton.¹⁰⁹ a následně šéfredaktorem ČTK pověřeným vedením agentury Pragopress. V roce 1970 odešel do důchodu. Krátce před svou smrtí konzultuje zpracování dějin MON s panem Václavem Slavíkem z generálního sekretariátu MON, který v organizaci působil od roku 1966 do roku 1992. Jiří Hronek zemřel v roce 1987 v Praze po těžké nemoci.

¹⁰⁷ Rozhovor se synem Janem Hronkem ze dne 7.4.2009: „V té době byl otec velice nervózní a hrozně se bál. Do procesu se Slánským potřebovali i zástupce z novinářů. Rozhodovali mezi otcem a André Simonem. Karta padla na Simona.“

¹⁰⁸ Rozhovor se synem Janem Hronkem ze dne 7.4.2009: „Deník Práce měl družbu se sovětským deníkem Trud. Při československo sovětské družbě, kdy se dosti připíjelo se soudruhy, jednou otec odmítl připít na Stalina. Hned na to jeho práce v deníku skončila.“

¹⁰⁹ K tomuto závodnímu časopisu se z doby, kdy Jiří Hronek zde pracoval, se výtisky v knihovnách nedochovaly.

Závěr

Tato práce přináší informace o novináři Jiřím Hronkovi, o jehož životě ani profesním působení zatím nebyla zpracována ucelená studie, přestože stál u markantních mezníků v české novinářské historii. Vybraný a vytěžený materiál novináře Jiřího Hronka pomůže alespoň nasměrovat další výzkum pro vyplnění mezer v novinářské historii. Zajímavou skutečností vyplývající z práce je, že jak Jiří Hronek, tak i jeho otec Isidor Langstein, se významně podíleli na založení novinářských organizací. Aktivita Jiřího Hronka byla přínosná za II. světové války, kdy se v Londýně podílel na založení mezinárodní novinářské organizace, která sjednocovala novináře v protinacistickém boji. Jeho práce v novinářských spolcích pokračovala i po válce, kdy se dostal na post nejvyšší generálního tajemníka Mezinárodní organizace novinářů. Zastávání tohoto úřadu nebylo v té době pro Jiřího Hronka vůbec lehké, protože celosvětové politické poměry zasáhly i do této organizace.

Bakalářská práce popisuje jeho profesní vývoj a dále poddhaluje přínos Hronkova působení v exilu ve Francii v době boje o vedení jednotné československé zahraniční akce. Zde v exilu měla žurnalistika velký vliv na další vývoj vedení československého odboje. Etapou, která by měla být předmětem dalšího rozsáhlejšího výzkumu práce Jiřího Hronka, je činnost v BBC a jeho další působení na anglické půdě. K této etapě byly vytěženy hlavně materiály z Ministerstva zahraničních věcí, které vykazovaly, jak nelehká byla úloha redaktora v čs. vysílání BBC ve spolupráci s britským vedením rozhlasu. Lze předpokládat, že archiválie uložené v The National Archives mohou přinést podrobnější přehled jeho činnosti v Anglii, ne jen o činnosti v BBC. Jeho velkým novinářským přínosem bylo uplatnění osobních zkušeností z vysílání BBC Československém rozhlasu v poválečných letech, kde položil základ nové rozhlasové relace – Rozhlasových novin.

Vzhledem k tomu, že Jiří Hronek byl velice houževnatý a aktivní novinář a publicista, práce nemohla obsáhnout všechny jeho profesionální činnosti. Jeho dílo a život po roce 1948 bylo v práci zmapováno a popsáno jen okrajově. Skutečnost, že se podílel na propagandistické kampani v procesu s Miladou Horákovou, byla objevena teprve přednedávnem v neseříděných archiváliích v Národním Archivu. Další zkoumání by se mělo podrobně zabývat politickým zaměřením Jiřího Hronka. Přestože za II. světové války šel v politické linii Edvarda Beneše, jeho náklonnost k Sovětskému

svazu a komunistické ideologii je zřetelná z jeho rychlého profesního růstu po roce 1948, ale také z jeho tvorby. Pravděpodobnost, že právě tato náklonnost jej ochránila před politickou represí v 50. letech, je předmětem dalšího zkoumání a bádání. Možnosti bádání ale závisí na omezeném počtu archiválií, které již k této práci nedostačovaly. Jiří Hronek nejenže prosazoval u novinářů praxi zahraničních zpravodajů a cestování pro jejich odbornost, ale sám dosti cestoval. Některé své reportáže z cest shrnul v knize V širším světě, která je jednou z několik desítek knih, které také za svůj život publikoval.

Bibliografie

Seznam literatury:

- HRONEK, Jiří. *Byl jsem při tom, když se hroutil svět*. Praha: Novinář, 1986. 247 s.
- BERÁNKOVÁ, Milena. a kol. *Dějiny československé žurnalistiky*. Praha: Novinář, 1988. 315 s.
- DOLEJŠÍ, Vojtěch. *Noviny a novináři*. Praha: NPL, 1963. 552 s.
- HUDEC, Vladimír. *Z historie naší novinářské organizace*. Praha: Novinář, 1987. 190 s.
- ČEJKA, Eduard (1997). *Československý odboj na západě*. Praha: Mladá fronta, 534 s.
- TIGRID, Pavel. *Kapesní průvodce inteligentní ženy po vlastním osudu*. Praha: Odeon, 1990. 316 s.
- ISBN 80-207-0222-9
- FORMÁNKOVÁ, Pavlína, Koura, Petr. *Žádáme trest smrti*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008. 607 s.
- ISBN 978-80-87211-03-8
- DRTINA, Prokop. *Československo můj osud: Kniha života československého demokrata 20. století. II. díl*. Toronto: Sixty-Eight Publisher, 1982. 720 s.
- JEŠUTOVÁ, Eva a spol. *Od mikrofonu k posluchačům*. Praha: Český rozhlas, 2003. 667. s. ISBN 80-867662-00-9

Další použitá literatura a prameny:

- Duch novin*. 23. 6. 1928. č. 6-7. 162 s.
- Fey proti Habichtovi. *České slovo*. 1934. roč. 26, č. 54. 3 s.
- Vypovězen ze Švýcarska pro urážku Dollfusse. *České slovo*. 1934. roč. 26. č. 61. str. 3.
- Langstein, Jiří. Občané druhé třídy? *České slovo*. 31. 3. 1937. roč. 29. č. 76. str. 1 s.
- Č.B. na palubě. *Čechoslovák v Anglii*. 12.7.1940. roč. 2, č. 28, 4 s.
- Hronek, Jiří. *British Made*. Čechoslovák. 11.10.1940. roč. 2. č. 41, 7 s.
- Odbočka syndikátu československých novinářů. *Čechoslovák*. 4.10.1940. roč. 2, č. 40, 2 s.
- Ustavení Mezinárodního novinářského svazu v Londýně. *Čechoslovák*. 19.12.1941. roč. 3, č. 51-52. 2 s.

Bakalářská práce

Výsledky světového sjezdu novinářů v Praze. *Věstník svazu českých novinářů*.

30.6.1947. roč. 1. č. 6, 1 s.

Zasedání výkonného výboru MON. *Věstník svazu československých novinářů*. 1948 roč.

2. č. 1. str. 5.

Syndikát pražských deníkářů. *Výroční zpráva 1911*. Praha: Syndikát pražských deníkářů, 1912.

Svaz československých novinářů. *I. Sjezd československých novinářů*. Praha: Svaz československých novinářů, 1948

Internetové zdroje:

Konskripce (1850 – 1914) – pobytové přihlášky pražského policejního ředitelství.

Dostupný z <http://www.nacr.cz/C-fondy/digi.aspx/>

Databáze obětí holocaustu. Dostupný z <http://www.holocaust.cz/cz2/victims/>

Archivní materiály:

Národní archiv

Archiv ministerstva zahraničních věcí

Archiv českého rozhlasu

Archiv bezpečnostních složek

Vojenský historický archiv

Cizojazyčné resume - summary

The thesis deals with the journalistic work of Jiří Hronek, whose work was notable during the Second World War, when he was in exile in France and Great Britain, and also after the war, when he worked for Czechoslovak Radio and for the Ministry of Information. During the Second World War he was mainly involved with journalists' associations – the Syndicate of Czechoslovak Journalists in London and the International Federation of Journalists of Allied or Free Countries – and after the Second World War, the Czechoslovak Federation of Journalists and the International Organization of Journalists. Hronek contributed to the journalists' associations' preparatory work and was a member of their leading bodies. In 1946, he was elected and became general secretary of the International Organization of Journalists.

Jiří Hronek, originally named Jiří Langstein, was born on May 1, 1905, and started his career in the news agency Central European Radio in 1924, after unsuccessful studies. He was a correspondent for the news agency in Vienna. From 1936, he was a correspondent in Vienna for the *České slovo* (Czech Word) newspaper, published by Melantrich. In 1939, he moved to Paris, where he started to release his own newspaper, called *Czechoslovak News* – the first newspaper released in exile after the start of the Second World War. When France capitulated, he moved to Great Britain, where he started to work for the British Broadcasting Corporation in the Czech broadcasting section. He also wrote for newspapers released in London – *Čechoslovák* (The Czechoslovak) and *Nové Československo* (New Czechoslovakia).

After the Second World War, he returned to Prague, where he worked as the director of Czechoslovak Radio's news department and founded a new form of news broadcasting. From 1948, he worked for the Ministry of Information. He was involved in political propaganda during the Milada Horáková trial, but a few years later, in 1952, he was released from his duties because of his previous work in "western exile." He began to write for the union newspaper *Práce* (Work), and in 1957, for the Armabeton company newspaper. In 1964 he worked for the agency Pragopress. In 1970, he retired; he died in 1987 in Prague.

During his career he travelled significantly and wrote reports from his journeys. He also published several books and wrote programs for radio broadcasting.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Jiří Hronek - fotografie

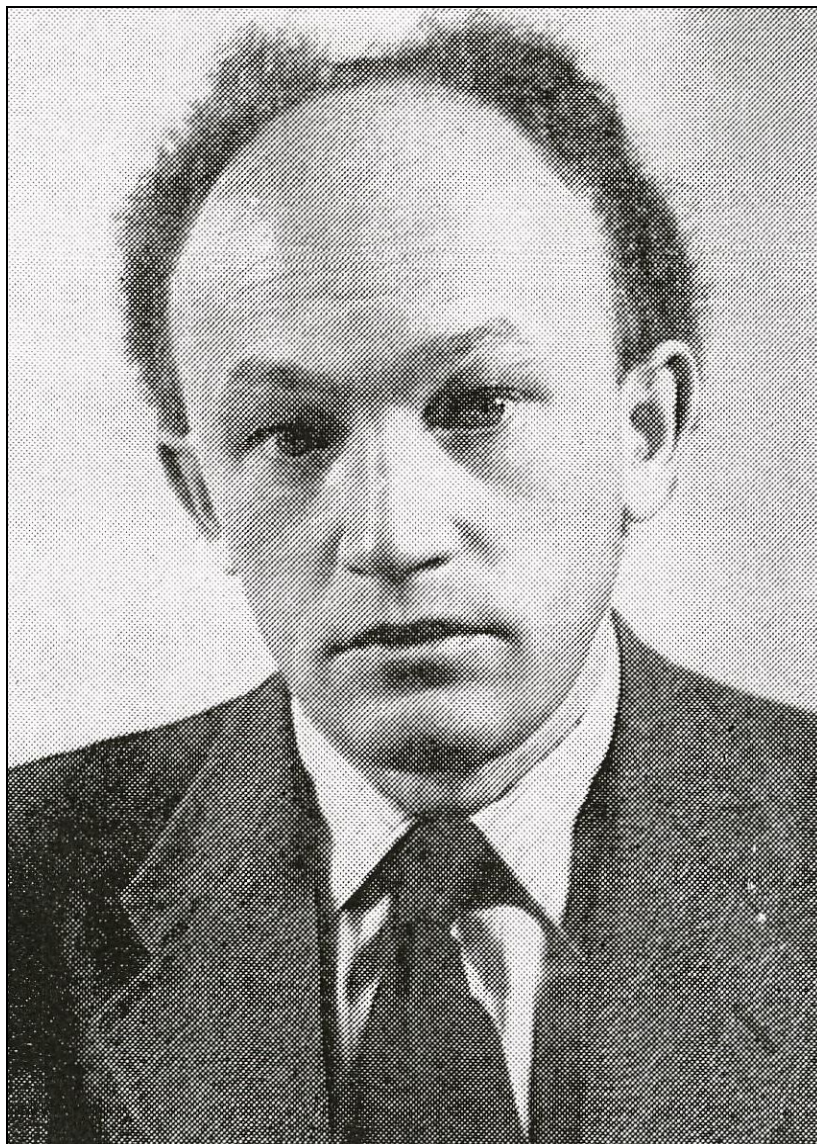
Příloha č. 2: Československé zprávy - titulní strana

Příloha č. 3: Československý boj – zvláštní vydání na lodi Forbin - titulní strana

Příloha č. 4: Deník II. světového sjezdu mezinárodní organizace novinářů - titulní strana

Příloha č. 5: Zmocnění Jiřího Hronka pro řízení Státní tiskové a informační služby dne 16. července 1948.

Příloha č. 1: Jiří Hronek - fotografie

Příloha č. 2: Československé zprávy - titulní strana

No. 68
22. Nov.
1939

ČESKOSLOVENSKÉ ZPRÁVY

NOUVELLES TCHÉCOSLOVAQUES

1, RUE BOURDALOUE, PARIS-9e — Tél. TRU 72-12

FR.

Journal périodique paraissant 3 fois par semaine

PUŠKAMI A KULOMETY PROTI BEZBRANNÉMU NÁRODU

My, v zahraničí klaníme se v bolesti a úctě památce všech obětí hnědých barbarů a slibujeme, že učiníme vše, co bude v našich silách, aby oběti byly pomstěny! To, co na českém národě je páčáno, nemá obdoby v dějinách národů. Věříme, že utrpení náš národ nezlomí, věříme, že ho posílí, že mu dodá ještě odvahu k dalšímu neustupnému vzdoru! Věříme, že nadejde den, kdy běsnění hnědých barbarů bude učiněna přítrž a kdy vše to bezpráví a příkoří, jež nám učinili, obrátí se proti nim. Zátněme zuby, sevřeme pěsti a pracujme, každý na svém místě k tomu, aby tento den brzy nadešel!

V Praze tekla krev. Udánlivě bylo hnědými bestii popraveno třináct lidí. Nevíme, kolik jich bylo zabito ve skutečnosti, nevíme, kolik jich bylo zavraženo do krvavých doupat Gestapa, kolik jich bylo odvezeno do koncentračních táborů, jež, jak se vyjádřil jeden z nacistických funkcionářů, jsou dosti veliká, aby pojaly celý český národ.

Na českých vysokých školách bylo zastaveno vyučování po dobu tří roků. To je věc nevidaná. Ještě nikdy, co existují vysoká učení, se nestalo, aby byla zavřena na tři léta. Víme, že nacistické panství tři roky nepotrvá. Leč už ten mysl sám o sobě je dábel a svědčí o tom, že nacisté chtějí český národ prostě celý zničit.

Co se stalo v Čechách a na Moravě, aby to ospravedlnilo opatření takového rázu a dosahu? Byla to revolta? Jistě ne, neboť český národ dobře ví, že dnes není ještě čas na domácí revoluci. Jsme přesvědčeni, že to bude vědět, až nastane vhodná doba. Revoluta to tedy nebyla, ale bylo to otevřené a srdnaté vyjádření nespokojenosti s dnešním stavem. Ukázalo se to v pouličních demonstracích, ve zpěvu národní hymny u hrobu Neznámého vojína, v nosení národních odznaků a čapky "Masaryčky" a také ve srážkách s Němci. Nevíme, zdali při těchto srážkách byla jedna osoba zabita jak to tvrdí Němci. Avšak i kdyby tomu tak bylo; museli Němci zakročiti tak, jak zakročili? Bylo to nutné k udržení klidu a pořádku v Praze?

Zdá se nám, že vlastní příčiny tohoto brutálního a neslýchaného zároku jsou jiné. Německo je v zoufalé situaci, neví, kudy kam. Pokusilo se o výpad proti Holandsku, k němuž došlo, jeho plány s obsazením Maďarska a rozkouskováním Jugoslavií se rovněž zřehly a k tomu všemu přistupuje úspěšná námořní blokáda spojenců. V celém Německu šíří se nervosita a pocit nejistoty před neznámou budoucností. Tato nervosita našla svůj výraz v podlém a barbar-ském útoku proti bezbrannému národu. To, čeho jsme vzdálenými a bezmocnými svědky je tedy zároveň výraz bezmocné zlosti a nejistoty. Národ skutečně silný, sebevědomý a jistý sebou nezachází s poraženým protivníkem tak podle, jako s námi nacistické Německo.

Dějiny se neopakují a přece se sobě podobaají. Musíme se ovšem daleko vrátit, až do dob pobělohorských, aby- bychom našli něco podobného tomu, co se u nás děje dnes. Ovšem rok 1939 není rok 1621 a dnešní naše pokore- ní nebude trvat ani zlomek tří set let. A ještě něco je nutno říci: nej- sme to my, kteří zasílí símě nená- visti mezi českým a německým náro- dem, jsou to nacisté sami. Za vše, co se v budoucnosti stane, jsou zodpov- ědní oni. A budoucnost bude pro nás národ sám dělá odboj a revoluci. My v zahraničí mu pouze přisluhujeme a vykonáváme jeho vůli. Musíme tedy mnoho pracovat, abychom byli hodni toho skvělého i v ponížení hrdého a nebojácného národa, který svojí ne- zaviněnou porážku mění v mravní vítězství.

Jiří Hronek

-----Československé Zprávy-----

42

Příloha č. 4: Deník II. světového sjezdu mezinárodní organizace novinářů - titulní strana

deník II. světového sjezdu mezinárodní organizace novinářů
орган II. всемирного съезда международной организации журналистов

daily of the II. world congress of the international organisation of journalists
journal du II. congrès mondial de l'organisation internationale des journalistes

Praha, 1. VI. 1947

1

Mezinárodní organizace novinářů
Международная организация журналистов
International Organisation Of Journalists
L'Organisation Internationale Des Journalistes

II. SVĚTOVÝ SJEZD - II. ВСЕМИРНЫЙ КОНГРЕСС
II. WORLD CONGRESS - II. CONGRES MONDIAL
PRAHA - ČESKOSLOVENSKO
3.—10. VI. 1947

Na pozvání vlády republiky Československé a Svazu československých novinářů.
By the invitation of the Government of the Czechoslovak Republic and the Czechoslovak Union of Journalists.
Sur l'invitation du gouvernement tchécoslovaque et l'Union des Journalistes Tchécoslovaques.
По приглашению правительства Чехословацкой республики и Союза чехословацких журналистов

Under the Patronage of His Excellency
Dr. Edvard Beneš, President of the Czechoslovak Republic

Honorary Chairmen:

Mr. Josef David, Chairman of the Constituent National Assembly, Mr. Klement Gottwald, Prime Minister, Mr. Petr Zenkl, Vice-Premier, Monsignore Jan Šrámek, Vice-Premier, Mr. Zdeněk Fierlinger, Vice-Premier, Mr. Jan Ursiny, Vice-Premier, Mr. Viliam Široký, Vice-Premier, Mr. Jan Masaryk, Minister of Foreign Affairs, Mr. Václav Kopecký, Minister of Information, Mr. Vladimír Clementis, State Secretary for Foreign Affairs, Mr. Václav Vacek, Lord Mayor of Prague.

President of the Union of Czechoslovak Journalists:
Mr. Otakar Wünsch

President of the International Organisation of Journalists:
Mr. Archibald Kenyon (United Kingdom)

Vice Presidents of the I. O. J.
Mr. Eugene Morel (France), Mr. Tor Gjesdal (Norway), Mr. Milton M. Murray (USA), Mr. Alexander Sverlov (USSR).

Secretary-Treasurer of the I. O. J.:
Mr. Keith F. Bean (Australia)

Organising Committee of the Prague Congress:
Mr. Jiří Hronek (Chairman)
Mr. Zdeněk Ančík, Mr. Stanislav Budín, Mr. Evžen Cízl, Mr. Karel Hettés, Mr. Eduard Maska, Mr. František Noska, Mr. N. Pavlovič, Mr. Jindřich Prokop, Mr. Karel Zieris.

The International Organisation of Journalists

was created at the World Congress of Journalists at Copenhagen June 3 to 8, 1946. Its formation followed the voluntary dissolution, in separate meetings on June 3rd, of the Federation Internationale des Journalistes (F. I. J.), which was founded in 1926, and of the International Federation of Journalists of Allied and Free Countries (I. F. J. A. F. C.) which, from 1941, carried on the idea of international cooperation of democratic journalists. The I. O. J., thus soundly based on a respect-tradition and experience of work for international cooperation in journalism, celebrates this year its coming of age, 21, in this sense, 21 years old. The aims of the I. O. J., as set out in the provisional constitution adopted at Copenhagen, were: a) Protection by all means of all liberty of the press and of journalism. The defence of the people's right to be informed honestly and accurately. b) Promotion of international friendship and understanding through free interchange of information.

Международная организация журналистов

c) The promotion of trade unionism amongst journalists. This constitution is subject to further consideration of the Second World Congress in Prague, but the fundamental aims remain unchanged. Membership of the I. O. J. comprises one representative national organization of working journalists from each country, provided such national organization subscribes to trade union principles and accepts the other aims as set out in the constitution. At Copenhagen twenty-one countries participated in the Congress, and a roll-call revealed a membership of the national organizations totalling 80,000 journalists. Since then 25 countries have either affiliated or applied for affiliation to the I. O. J., and the Prague World Congress is attended by 29 countries (6 non-affiliated countries attending as observers). In addition, the Prague World Congress has representatives from United Nations, U. N. E. S. C. O., the International Labour Office and other world organizations concerned with the ideas and work of the I. O. J.

база учреждена на Всемирном конгрессе журналистов в Копенгагене 3—8 июня 1946 г. Ее учредило предшествовавшая добровольная ликвидация Международной федерации журналистов (F. I. J.), основанной в 1926 г., и Международной федерации журналистов союзных и свободных стран, с 1941 г. бывшей носительницей идеи международного сотрудничества демократических журналистов. Международная организация журналистов, всецело призывая традиции и опыта в международном сотрудничестве журналистов, справляет нынче летом свое совершеннолетие. Ее 21 год. Целью организации, намеченной временным уставом в Копенгагене, является: а) всемерная защита свободы печати и журналистской работы. Защита права граждан на честную и точную информацию; б) поддержка дружбы и согласия между народами путем свободного обмена информацией; в) поддержка профессионального газетного движения.

Этот устав будет предметом дальнейшего обсуждения на всемирном конгрессе в Праге, но основные цели остаются без изменения. Членами Международной организации журналистов являются национальные организации активных журналистов отдельных стран, признающих профессиональные принципы организации и согласных со всем ее уставом. В Копенгагенском конгрессе участвовали представители 21 страны, так что национальные организации журналистов этих стран насчитывают в общем 80 000 человек. С тех пор вошло в состав Международной организации журналистов или подало заявления о принятии еще 23 страны, а в Пражском Всемирном конгрессе примет участие журналисты 29 государств, из которых шесть будут участвовать в качестве наблюдателей. Кроме того, на Всемирном конгрессе в Праге будут также представлены Организация Объединенных Народов, ЮНЕСКО, Международная лига труда и другие всемирные организации, заинтересованные в деятельности Международной организации журналистов.

**Příloha č. 5: Zmocnění Jiřího Hronka pro řízení Státní tiskové a
informační služby dne 16. července 1948.**

